

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Problematika nezaměstnanosti absolventů vysokých škol
ve městech Petrohrad a Moskva**

Julia Blinova

© 2019 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Julia Blinova

Podnikání a administrativa

Název práce

Problematika nezaměstnanosti absolventů vysokých škol ve městech Petrohrad a Moskva

Název anglicky

Problems of Unemployment of University Graduates in Cities of St. Petersburg and Moscow

Cíle práce

Cílem práce je zhodnotit postavení absolventů vysokých škol na trhu práce v Ruské federaci, konkrétně v oblasti Petrohradu a Moskvy. Bude zkoumán vývoj a struktura výdajů na politiku zaměstnanosti a nástroje aplikované v Ruské federaci zaměřené právě na absolventy vysokých škol. Budou identifikovány hlavní problémy spojené s uplatněním na trhu práce absolventů, případně rámcově navržena opatření pro usnadnění nalezení pracovního místa těmito uchazeči o zaměstnání.

Metodika

Pro zpracování literární rešerše bude využita metoda studia odborné literatury. Vzhledem k zaměření práce budou informace získávány nejen z českých materiálů, ale podstatné budou i zahraniční, především ruské. Aktuální informace budou čerpány z odborných časopisů a internetových zdrojů. Významným zdrojem dat je databáze ruského statistického úřadu. Využita bude metoda deskripce, komparace, analýzy, syntézy, indukce, dedukce.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

absolvent, míra nezaměstnanosti, Moskva, nabídka práce, nezaměstnanost, Petrohrad, politika zaměstnanosti, pracovní místo, stát, trh práce

Doporučené zdroje informací

BORJAS, G. Labor Economics. 6. vyd. New York: McGraw-Hill/Irwin, 2012. 592 s. ISBN 978-007-352-320-0

BRODSKAJA, T. Makroekonomika: Učebnik dlja vuzov. Standart tretogo pokolenija. Petrohrad: Piter, 2014. 368 s. ISBN 978-5-496-00711-5.

DVOŘÁKOVÁ, Z. a kol. Řízení lidských zdrojů. Praha: Grada Publishing, 2007. 800 s. ISBN 978-80-247-1407-3.

HODAČ, J. STREJČEK, P. Politika Ruské federace v postsovětském prostoru a střední Evropě. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2008. 317 s. ISBN 978-80-210-4721-1

JUREČKA, V. Makroekonomie, 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2010, 336 s. ISBN 978-80-247-3258-9.

MLÝNKOVÁ, J. Pečovatelství. Učebnice pro obor sociální péče – pečovatelská činnost. Praha: Grada Publishing, 2010. 324 s. ISBN 978-80-247-3185-8.

ROBINSON, N. The Political Economy of Russia. 1. vyd. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, 2012. 240 s. ISBN 978-1442-2107-52

SPĚVÁČEK, Vojtěch et al. Makroekonomická analýza. 1. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. 608 s. ISBN 978-80-86131-92-4

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Dana Stará, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 11. 1. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 1. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Problematika nezaměstnanosti absolventů vysokých škol ve městech Petrohrad a Moskva“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.03.2019 _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Daně Staré, Ph.D. za její připomínky a odborné vedení při zpracování dané bakalářské práce.

Problematika nezaměstnanosti absolventů vysokých škol ve městech Petrohrad a Moskva

Souhrn

Bakalářská práce je věnována nezaměstnanosti absolventů vysokých škol se zaměřením na Moskvu a Petrohrad. Nezaměstnanost mládeže je velmi velkým problémem ve většině zemí. Bohužel se daný problém v posledních letech se týká i absolventů vysokých škol, ačkoliv logicky vysokoškolský titul by měl přinášet větší jistotu na trhu práce. Rusko v tom není rozhodně výjimkou.

Právě naopak míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol několikrát převyšuje míru nezaměstnanosti v zemi – 25 % oproti 5-6 %. Přitom mládež je bezesporu budoucností země. Ve výsledku vzniká paradoxní situace – stát vynakládá peněžní prostředky na zvýšení vzdělanosti mladé populace a pak je nucen řešit problém s nezaměstnaností absolventů. Na druhou stranu je nutné uvést, že ne všichni absolventi vysokých škol ve zmíněných městech mají problém s nalezením práce – například absolventi IT oborů vůbec nemají problém najít odpovídající práci.

Klíčová slova: absolvent, míra nezaměstnanosti, Moskva, nabídka práce, nezaměstnanost, Petrohrad, politika zaměstnanosti, pracovní místo, stát, trh práce.

Problems of Unemployment of University Graduates in Cities of St. Petersburg and Moscow

Summary

The bachelor thesis is devoted to unemployed university graduates focusing on Moscow and St. Petersburg. Youth unemployment is a very big problem in most countries. Unfortunately, the problem in recent years also affects university graduates, although logically a higher education degree should provide more security in the labor market. Russia is definitely no exception.

On the contrary, the rate of unemployed university graduates several times exceeds the unemployment rate in the country - 25% versus 5-6%. The youth is undoubtedly the future of the land. As a result, there is a paradoxical situation - the state expends money to increase the education of the young population and then is forced to deal with the problem of unemployed young people. On the other hand, it should be noted that not all university graduates in these cities have a problem finding work - for example, IT graduates have no problem finding a job.

Keywords: graduate, unemployment rate, Moscow, job offer, unemployment, St. Petersburg, employment policy, job place, state, labor market.

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl a metodika.....	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Teoretická část.....	13
3.1 Nezaměstnanost.....	13
3.1.1 Trh práce	13
3.1.2 Definice nezaměstnanosti a její výpočet.....	14
3.1.3 Typy nezaměstnanosti.....	16
3.1.4 Příčiny nezaměstnanosti	17
3.1.5 Důsledky nezaměstnanosti.....	18
3.2 Absolventi vysokých škol a pracovní trh	19
3.3 Absolventi vysokých škol a pracovní trh v Moskvě a Petrohradě	20
3.4 Nezaměstnanost absolventů vysokých škol	21
3.4.1 Příčiny nezaměstnanosti absolventů vysokých škol	22
3.4.2 Dopady nezaměstnanosti absolventů vysokých škol	24
3.4.3 Dopady nezaměstnanost absolventů vysokých škol v Moskvě a Petrohradě	25
4 Praktická část	27
4.1 Nezaměstnanost v Rusku	27
4.2 Nezaměstnanost absolventů vysokých škol v Moskvě a Petrohradě	31
4.2.1 Současný stav nezaměstnanosti absolventů vysokých škol v Moskvě a Petrohradě.....	31
4.2.2 Příčiny nezaměstnanosti absolventů vysokých škol v Moskvě a Petrohradě	34
5 Zhodnocení výsledků a diskuze	39
7 Závěr.....	41
8 Seznam použitých zdrojů	43

Seznam tabulek

Tabulka 1 Počet absolventů vysokých škol v Rusku, Moskvě a Petrohradě v letech 2014-2018 (v tis osob).....	20
Tabulka 2 Vývoj míry nezaměstnanosti v zemi podle regionů Ruska v letech 2012-2018 (v %)	28
Tabulka 3 Vývoj nezaměstnanosti v zemi podle regionů Ruska v letech 2007-2018 (v tis. osob).....	29
Tabulka 4 Vývoj ruských státních výdajů na politiku podpory zaměstnanosti v letech 2012-2018 (v tis. rublů).....	30
Tabulka 5 Míra nezaměstnanost absolventů vysokých škol v Moskvě a Petrohradě v letech 2014-2018 podle věku (v %).....	32
Tabulka 6 Míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol v Moskvě v letech 2014-2018 podle oboru studia (v %).....	33
Tabulka 7 Míra nezaměstnanost absolventů vysokých škol v Petrohradě v letech 2014-2018 podle oboru studia (v %).....	34
Tabulka 8 Míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol v Petrohradě a Moskvě v letech 2014-2018 podle místa pocházení v případě, že absolvent zůstane v Moskvě/Petrohradě po dokončení VŠ (v %).....	35
Tabulka 9 Podíl nezaměstnaných mužů a žen (absolventů vysokých škol) v Petrohradu a Moskvě podle pohlaví v letech 2014-2018 (v %)	37
Tabulka 10 Podíl nezaměstnaných absolventů v Petrohradu a Moskvě podle způsobu hrazení studia v letech 2014-2018 (v %).....	37
Tabulka 11 Podíl absolventů vysokých škol Petrohradu a Moskvy ovládající jazyk vyžadovaný zaměstnavatelem v letech 2014-2018 (v %)	38

1 Úvod

Daná bakalářská práce je věnována tématu, které hraje bezesporu naprosto zásadní roli v dnešním světě – jedná se o nezaměstnanost. Daný ekonomický jev je přirozenou součástí moderních tržních ekonomik. O nezaměstnanosti nelze mluvit jenom v případě plánovaných a státem řízených ekonomik, kterých je v dnešní době naprostý minimum, všechny ostatní země mají určitou míru nezaměstnanosti, se kterou vlády úspěšně či neúspěšně bojují.

Nezaměstnanost je klíčovým pojmem zejména kvůli tomu, že daná makroekonomická veličina, na rozdíl od ostatních, má silný jak ekonomický, tak i sociální dopad. Ekonomický dopad nezaměstnanosti je spojen především s poklesem, respektive výpadkem příjmů, doprovázen poklesem HDP apod. Sociální dopad nezaměstnanosti je daleko hůře měřitelný – jedná se o celkovou nejistotu lidí, ztrátu sebevědomí, možný alkoholismus apod. Přitom nelze jednoznačně říct, který z dopadů je větší: ekonomický dopad se daleko snadněji měří, avšak sociální dopad má daleko drastičtější a dlouhodobější dopady.

Na trhu práce existuje celá řada skupin lidí, kteří jsou nejvíce ohroženi nezaměstnaností, k těmto skupinám jednoznačně patří mládež, která je čerstvě vystudována, zejména pokud se jedná o absolventy z vysokých škol. Na rozdíl od ostatních skupin, se jedná o lidi, kteří mají jenom minimální pracovní zkušenosti, tudíž nejsou pro většinu zaměstnavatelů natolik atraktivní, zejména s ohledem na to, že většina vedoucích zaměstnanců vyžaduje po svých podřízených co nejrychlejší zapojení do pracovního procesu. Absolventi vysokých škol ale zpravidla celou dobu se věnovali studiu, nikoliv získání praxe. Ve výsledku tedy vzniká zcela paradoxní situace – lidi, kteří strávili léta studia, jsou hůře placeni a mají vyšší potenciální míru nezaměstnanosti nežli jejich kolegové, kteří po dokončení střední školy se rovnou vydali na pracovní trh.

Vzhledem k velmi širokému zásahu nezaměstnanosti a nezaměstnanosti mládeže bylo rozhodnuto zvolit úzkou skupinu lidí – jedná se o absolventy vysokých škol žijící v Moskvě a Petrohradě. Jde o regiony, o kterých existuje velice podrobná a detailní informace. Oba dva regiony jsou velmi důležité pro Ruskou federaci – jedná se o hlavní místo studia země, a navíc se jedná i o hlavní místo zaměstnání. K tomu je nutné dodat, že Moskva a Petrohrad jsou i ekonomickými centry ruského státu, které se výrazně podílejí na tvorbě HDP.

2 Cíl a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem dané bakalářské práce je zhodnotit postavení absolventů vysokých škol na trhu práce v Ruské federaci, konkrétně v oblasti Petrohradu a Moskvy.

V rámci bakalářské práce je prozkoumán vývoj a struktura výdajů na politiku zaměstnanosti a nástroje aplikované v Ruské federaci zaměřené právě na absolventy vysokých škol. V bakalářské práci jsou identifikovány hlavní problémy spojené s uplatněním na trhu práce absolventů, případně rámcové návržení opatření pro usnadnění nalezení pracovního místa těmito uchazeči o zaměstnání.

2.2 Metodika

Bakalářská práce se skládá z několika na sobě navazujících kroků. První část práce je založena na zpracování sekundárních zdrojů informace. V první části bakalářské práce je tedy vytvořen literární přehled nezaměstnanosti, její příčin, následků a způsobů měření. Na takto vytvořený základ již je navázáno vymezení nezaměstnanosti u absolventů vysokých škol. V první části práce je využita literatura předních českých a zahraničních autorů.

Vzhledem k zaměření práce jsou informace získávány nejen z českých materiálů, ale podstatné budou i zahraniční, především ruské. Aktuální informace jsou čerpány z odborných časopisů a internetových zdrojů. Významným zdrojem dat je databáze Ruského statistického úřadu – ve zkratce Rosstat.

V rámci další části práce díky vytvořenému základu již je možné se věnovat zhodnocení přímo v zemi. Hlavním zdrojem informace posloužil Rostat. Vlastní rozbor problematiky nezaměstnanosti absolventů vysokých škol je doplněn i o další zdroje informace. Ze začátku je ale provedeno základní představení nezaměstnaností v zemi, a to dle oficiálních údajů uvedených Rosstatem.

Na to již je navázáno vlastním rozbohem shodných a odlišných rysů v nezaměstnanosti absolventů vysokých škol. Vlastní rozbor je zaměřen na zjištění rozdílů v nezaměstnanosti absolventů vysokých škol v obou městech. Pro účely této práce bylo rozhodnuto zvolit následující kritéria: obor studia, věk absolventů, pohlaví absolventů, forma úhrady studia a

znalost cizích jazyků. Výběr daných kritérií není nahodilý – jedná se o kritéria, která jsou klíčová pro rozdělení absolventů vysokých škol Rosstatem.

Bakalářská práce vychází z celé řady metod, mezi které patří deskripce, indukce, dedukce, analýza, syntéza, komparace a analogie. Veškeré metody jsou využity napříč celou prací. Všechny metody našly svoje uplatnění za účelem pochopení podstaty nezaměstnanosti absolventů vysokých škol v Moskvě a Petrohradě.

Časová řada byla zvolena v době od roku 2012 až do roku 2018. Bohužel čerstvější údaje o nezaměstnanosti absolventů nejsou k dispozici. Tam, kde je to možné, je uvedena i delší časová osa – zejména pokud se jedná o všeobecnou míru nezaměstnanosti.

Vzorce pro výpočet jsou následující (Rosstat, 2018):

$$B = \frac{B_2 - B_1}{B_1}, \quad (1)$$

kde B_2 je hodnota aktuálního období a B_1 je hodnota předchozího období. Jedná se o index meziročních změn. Kromě toho se využil i vzorec rozdílu, a to pro poukázání absolutních rozdílů:

$$B = B_2 - B_1 \quad (2)$$

3 Teoretická část

První část bakalářské práce má za úkol vytvořit vhodný základ pro další samostatný průzkum v daném oboru. Teoretická část bakalářské práce bude v podstatě literární rešerší české a zahraniční literatury věnované zkoumané problematice. Středem pozornosti teoretické části práce je definování nezaměstnanosti z obecného hlediska a rovněž i nezaměstnanosti v případě mládeže.

3.1 Nezaměstnanost

V rámci první kapitoly bakalářské práce bude pozornost zaměřena na vytvoření důkladného přehledu o nezaměstnanosti a trhu práce.

3.1.1 Trh práce

Nezaměstnanost je podle Jurečky (2013) bezesporu jednou z klíčových makroekonomických veličin, které mají velmi silný dopad na sociální oblast. Nezaměstnanost vzniká na trhu výrobních faktorů, kde se střetává nabídka s poptávkou. Na straně nabídky práce vystupují firmy. Odlišností nabídky práce na trhu je to, že nabídka je odvozena, jinými slovy je závislá na poptávce po produkci firmy. V případě růstu zájmu o produkci firmy, podnik zvyšuje svou poptávku po lidech. Nabídka na trhu práce je představena domácnostmi. Ceně za daný výrobní faktor se říká mzda. V důsledku přebytku na trhu práce tedy vzniká nezaměstnanost.

Jurečka (2013, s. 37) upozorňuje na velice zajímavou skutečnost: „*Práce sehrává v případě lidí klíčovou roli*“. Dle daného autora vstup na pracovní trh je významným životním mezníkem života člověka. Navíc součástí představení člověk je i zmínka o jeho práci. Právě proto hrají v dnešní společnosti práce a zaměstnání naprosto zásadní roli – jedná se bezesporu o jednu z nejdůležitějších součástí lidského života.

Jak poukazuje Dvořáková (2007, s. 85): „*Trh práce je vzdálen trhům zboží a služeb, které v zásadě umožňují vyrovnat poptávku s nabídkou. Je to z toho důvodu, že mzda nemůže sehrát funkci „rovnovážné ceny*“. Právě naopak dle dané autorky trh práce nemůže být v zásadě vyčištěn a je charakterizován převahou nabídky nad poptávkou. Jak je tedy zřejmé, trh práce má shodné prvky s ostatními trhy, avšak se může i výrazně odlišovat.

Nezaměstnanost je podle Hrbkové (2015, s. 71-72) zcela přirozeným jevem na trhu práce, ten se vyskytuje snad v každé ekonomice. Výjimkou je situace v komunistických ekonomikách, kde de facto neexistuje nezaměstnanost.

Je ale nutné uvést, že někdy s nezaměstnaností bojovali velice podivnými metody, které někdy vedly k celkové katastrofě. Klasickou ukázkou slouží bezesporu Hitler, který sice dokázal zvítězit nad nezaměstnaností v meziválečném Německu, ale otázkou je, za jakou cenu – jednalo se o masivní rozvoj stavebního sektoru a naprosto rozsáhlé válečné výdaje, které dokázaly neskutečně militarizovat tehdy mírné Německo (Koop, 2012, s. 7-8). Ve výsledku Hitler sice dokázal splnit svoje předvolební sliby související s bojem proti nezaměstnanosti, avšak cena tohoto splnění byla pro Němci a většinu Evropanů příliš vysoká.

Na druhou stranu, jak píše Siegel (2012, s. 6) média či nezodpovědní politikové vytvořili dojem, že ztráta práce je tragédie nepopsatelných rozměrů, respektive o tom, že protekční obsazování pracovních míst je zcela běžné. Právě proto je vždycky nutně k nezaměstnanosti přistupovat velice pečlivě a být velmi objektivním v tom, co se týká dopadů nezaměstnanosti, zejména pokud se mluví o mládeži. Má se vzít v potaz, že v dnešní době média bojují za sledovanost a politici za hlasy lidí, v této situaci každá dodatečná zmínka, která může přivolat pozornost, se neskutečně hodí. Může se klidně stát, že objektivní informace o stavu na trhu práce bude zneužita nepoctivými politiky anebo žurnalisty toužícími po senzaci.

Naprosto zásadní roli na trhu práce hraje podle Sigela (2012, s. 10) úřad práce. Ten plní několik funkcí. Zaprvé díky registrací na úřadu práce získává zaměstnanec finanční podporu, tak zvané hmotné zabezpečení. Zadruhé úřad práce za něj za stanovenou dobu platí zdravotní a sociální pojištění. Jedná se tedy o vyloženě finanční zabezpečení občana. Zatřetí úřad práce umožňuje zaměstnanci přístup k informacím, zejména týkajícím se pracovních nabídek. Úřad práce tedy v daném směru plní funkci zprostředkovatele mezi firmami nabízejícími práci a uchazeči, kteří práci hledají. Nakonec úřad práce umožňuje zaměstnanci zlepšit, respektive změnit svou kvalifikaci a více jí přizpůsobit potřebám trhu práce.

3.1.2 Definice nezaměstnanosti a její výpočet

Je nutné uvést, že neexistuje jednotná definice nezaměstnanosti. Důvod spočívá v tom, že nezaměstnanost je upravena v celé řadě právních předpisů, navíc k tomu je nutné uvést i existence celé řady ekonomických publikací. Ze všeobecného hlediska se za nezaměstnaného podle Žáka (1999, s. 19) považuje člověk, který z hlediska svého fyzického stavu je schopen

pracovat, avšak nemůže práci nalézt. Mezi nezaměstnanými osobami tak nepaří studenti, vojáci při výkonu základní vojenské služby anebo ženy na mateřské dovolené, jelikož se jedná o osoby, které nemohou dočasně vykonávat práci. Je ale nutné upozornit, že pokud člověk má absenci na pracovišti, anebo je na dovolené, ještě to neznamená, že není zaměstnaným. Důležité je být OSVČ, anebo být v zaměstnaneckém poměru.

Počet nezaměstnaných je vypočítáván z tak zvané ekonomicky aktivních osob – v anglicky psané literatuře se lze setkat s pojmem labour force. Jedná se o rezidenta země, který je schopen nastoupit do zaměstnání (Rosstat, 2018).

Z hlediska výpočtu úrovně nezaměstnanosti existují dva odlišné přístupy. První přístup je založen na určení celkového počtu nezaměstnaných osob a jejího vztahu vůči ekonomické síle země, nejčastěji se dané číslo zjišťuje z údajů poskytovaných úřadem práce. Druhý způsob vychází z výběrové statistiky, tedy měří nezaměstnanost na určitém vzorku populace a následně toto číslo extrapoluje na celkovou populaci (Ministerstvo práce a sociální péče Ruska, 2018).

Aktuální ruský právní řád rozeznává nezaměstnaného ze dvou úhlů pohledů – ten, kdo může a ten, kdo nemůže být nezaměstnaným. Podle právního řadu nezaměstnaným nemůže být osoba, která nedosáhla 16 let, pobírá důchod dle jiných právních norem, osoba předkládající falešné doklady na úřadu práce, osoba, která vykonává nařízení nucených prací uložených soudem, respektive která se nachází v místě odnětí trestu svobody, osoba odmítající do deseti dní registraci v místě výkonu práce, osoba, která dvakrát odmítla nabídnutou práci nebo rekvalifikaci, ženy na mateřské dovolené a vojáci na základní vojenské službě. Dále sem patří osoby, kteří vykonávají jinou státem nařízenou činnost – například vojenské cvičení. I naopak právní řád vymezuje nezaměstnaného v tom slova smyslu, že tím může být osoba starší 16 let, která nemá aktuální zaměstnání nebo pracovní místo, aktivně hledá práci a je připravena nastoupit k práci (Ministerstvo práce a sociální péče Ruska, 2018). Navíc za nezaměstnaného se považuje osoba, která je zaregistrována na místním úřadu práce.

Stejně jak i v České republice, je nezaměstnanost v Rusku určena dvěma způsoby – prvním jsou údaje Ministerstva práce a sociální péče (rusky Министерство труда и социальной защиты) a pomocí šetření. První způsob výpočtu je založen na výše zmíněném přístupu vycházejícím z určení registrovaných nezaměstnaných. Šetření probíhá na základě analýzy 0,06 % obyvatel v zemi (Rosstat, 2018). Jeho frekvence je měsíční. Celkově ročně se jedná o přibližně 924 tisíc lidí rozdělených dle pohlaví, věku, bydliště apod. Za dané šetření nese název Rosstat (rusky Росстат), což je státní agentura shromažďující statistické údaje.

3.1.3 Typy nezaměstnanosti

Prvním způsobem rozdělení nezaměstnanosti je podle Keřkovského (2004, s. 166) její rozdělení na dobrovolnou a nedobrovolnou. Dobrovolná nezaměstnanost vzniká z toho důvodu, že osobě z různých důvodů si nechce pracovat – buď daný člověk hodlá se přestěhovat, chce zlepšit svoje jazykové znalosti, chystá se na dlouhodobou dovolenou apod. Podmínkou ale je, že existuje dostatečný počet pracovních příležitostí, které daný subjekt může zvolit. Jedná se tedy o pozitivní jev v ekonomice. Na rozdíl od toho nedobrovolná nezaměstnanost vzniká z toho důvodu, že dotyčná osoba má v zájmu nastoupit do práce, avšak nemůže nalézt pracovní uplatnění.

Druhým způsobem rozdělení nezaměstnanosti je podle Šikýře (2012, s. 24) rozdělení na krátkodobou a dlouhodobou. Kritériem je v tomto případě čas, během kterého je člověk bez práce. Nejčastěji se jedná o jeden rok.

Existuje ale další typy nezaměstnanosti, které jsou charakteristické úzkým zaměřením. Takovým případem je třeba sezonní nezaměstnanost. Ta se týká spíše vybraných profesí a vzniká díky vlivu sezonností, klasickou ukázkou je podle Rojíčka (2016, s. 229) třeba lyžařský instruktor anebo farmář. Práce těchto lidí je prováděna jen během určité sezony, po vypršení sezony tito lidé asi stěží mohou najít uplatnění na trhu.

Dalším typem nezaměstnaností, se kterým se hojně pracuje v makroekonomii, je přirozená míra nezaměstnaností. Podle Máče (2013, s. 30) se jedná o takovou míru nezaměstnanost, při které inflace v žádném případě nevykazuje tendenci ke snižování či naopak zvyšování. Jedná se o nejvyšší dlouhodobě udržitelnou míru zaměstnanosti, která se nachází na úrovni potenciálního produktu. Jedná se spíše o teoretický koncept, se kterým se pracuje v rámci hospodářské politiky.

V rámci makroekonomické teorie se spíše využívá podle Hrbkové (2015, s. 72) sofistikovanější přístup zaměřený na rozdělení nezaměstnaných dle následujících oblastí:

- frikční;
- strukturální;
- cyklickou.

První typ nezaměstnanosti je založen na dobrovolném základu, jedná se o nezaměstnanost, která je způsobena dočasnou neochotou jedince pracovat za danou mzdu. U Máče je uvedena následující definice nezaměstnanosti: „*Frikční nezaměstnanost vzniká, když lidé přecházejí z jednoho zaměstnání do jiného, se stejnou nebo podobnou kvalifikací*“ Dále Máče píše o tom, že daná nezaměstnanost bývá způsobena běžnými přesuny v nabídce a poptávce. Daná nezaměstnanost trvá jen několik dní. (Máče, 2013, s. 29). Zde stejně jak i u dobrovolné nezaměstnanosti neexistuje nutnost státního zásahu.

Strukturální nezaměstnanosti Máče (2013, s. 29) definuje následovně: „*Strukturální nezaměstnanost je způsobena hlavně změnami v požadované kvalifikaci u pracovníků, protože se změnila technologické podmínky výroby nebo došlo ke změnám v relativní konkurenční schopnosti jednotlivých odvětví*“ Daný typ nezaměstnanosti bývá spojen s rekvalifikací pracovníků.

Daný typ nezaměstnanosti vzniká podle Palátkové (2011, s. 118) především díky strukturálním změnám v ekonomice, příkladem mohou být společenské změny, které nastaly po pádu komunistického režimu v zemích východní Evropy. Ve výsledku v celé řadě odvětví, které byla pilířem plánovaného hospodářství, se vyskytly výrazné problémy.

Cyklická nezaměstnanost je nejhorším typem nezaměstnanosti, jedná se o nezaměstnanost, která bývá způsobena poklesem ekonomiky v rámci daného hospodářského cyklu (Máče, 2013, s. 29). Klasickou ukázkou je právě nezaměstnanost v meziválečném Německu, která vznikala v důsledku světové krize – tak zvané Velké deprese.

3.1.4 Příčiny nezaměstnanosti

První často uváděnou příčinou nezaměstnanosti jsou nadměrné zásahy státu na pracovní trh, a to v několika formách. Zaprvé výše státní podpory v nezaměstnanosti může být v takové výši, že lidé nebudou motivováni k práci. Zadruhé se jedná podle Cihelkové (2017) o celou řadu zákonů omezujících přirozený pohyb pracovních sil, ve výsledku čehož zaměstnavatelé mají obavy o uzavření dlouhodobých smluv a spíše se uchylují k různým dohodám o provedení práce. Jedná se o klasický případ zemí jižní Evropy – zejména Španělska, které díky tomu trpí naprosto obrovskou nezaměstnaností u mládeže. Třetím případem státních zásahů je zákon o minimální mzdě, která převyšuje výkonnost zaměstnanců.

Další příčinou vzniku nezaměstnaností je podle Keřkovského (2004, s. 166) působení odborů, ve výsledku čehož zaměstnavatelé jsou zaměstnancům nuceni platit více, nežli je produktivita zaměstnanců. Důsledkem toho je omezení výroby a její přenos do jiných států.

Následující často uváděnou příčinou jsou podle Jurečky (2009, s. 146) nepružné mzdy. Jinými slovy se jedná o situaci, při které pracovní trh nemůže sledovat přirozenou situaci na trhu a nereaguje na vnější podněty. Klasickou ukázkou je velmi diskutovaný makroekonomický jev, který je spojen s tím, že mzdy nikdy neklesají v období recese.

3.1.5 Důsledky nezaměstnanosti

První důsledek nezaměstnaností je spojen podle Wicks-Lima (2013, s. 165) s poklesem HDP. Daný problém vzniká díky tomu, že nezaměstnanost vyvolává pokles v agregátní poptávce a v důsledku i pokles celkové ekonomické aktivity v zemi. Daný jev byl poprvé vysvětlen pomocí tak zvaného Okunova zákona z roku 1962.

Z hlediska sociálního dopadu má nezaměstnanost velmi vážné účinky. Jak píše Mlýnková (2010, s. 98) lidé mají pocit méněcennosti či dokonce pocitů, že jsou na obtíž svým rodinám. Pochopitelně tyto negativní sociální dopady se hodnotí daleko hůře nežli výše zmíněné ekonomické dopady nezaměstnaností. Nezaměstnanost tak může přivést k růstu alkoholismu, kriminality apod. – to všechno lze vidět zejména v zemích Jižní Ameriky.

Důsledkem nezaměstnaností je i ztráta pracovních zkušeností. Ve výsledku člověk může dokonce zcela ztratit svou kvalifikaci. Rodiče mohou v důsledku nezaměstnanosti ztratit respekt u svých dětí, což ve výsledku na ně zanechá obrovský dopad.

Nezaměstnanost ale není zapotřebí vnímat jenom v negativním slova smyslu. Jak poukazuje Siegel (2012, s. 7) ztrátu páce je možné vnímat i jako příležitost pro další rozvoj. Navíc se má vzít v potaz, že příliš nízká nezaměstnanost znamená i problémy na straně firem, jelikož chybí kvalifikováni odborníci.

V souvislosti s důsledky nezaměstnanosti je rovněž možné poukázat i na přirozenou míru nezaměstnanosti. Mzdy a zaměstnanost jsou výsledkem cílené inflační politiky. Bezesporu se jednalo o velký trend své doby, jelikož předmětem diskuzí v době objevení byla snaha vlád snižovat nezaměstnanost. Navíc podle Holmana (2010, s. 299) tehdy v ekonomickém přístupu převažovala Keynesova teorie založená na stimulaci agregátní poptávky pomocí zvyšování vládních výdajů a peněžní zásoby bez hrozby snížení inflace, a to až na úroveň plné

zaměstnanosti. Hospodářská praxe však ukázala chybovost daného přístupu – plná zaměstnanost není smysluplný pojem. Míra nezaměstnanosti totiž nikdy nemůže klesnout pod frikční úroveň. Jinými slovy, vždycky bude existovat určitá míra nezaměstnanosti spojená s neochotou lidí pracovat za daných mzdových podmínek. Ve své době totiž existoval názor ekonomů o tom, že ke snížení nezaměstnanosti lze dosáhnout formou zvyšování inflace - opak byl ale pravdou a nelze zvyšovat zaměstnanost zvýšením inflace. V opačném případě jakékoliv snahy státu dosáhnout nižší nezaměstnanosti, nežli je přirozená úroveň, povedou jenom ke zvýšeným inflačním očekáváním a nezaměstnanost stejně se vrátí na svou přirozenou úroveň. Pod přirozenou úrovní se rozumí situace rovnováhy na trhu – na těchto trzích se neprojevuje ani nedostatek, ani přebytek zaměstnanců, nevzniká tedy nedobrovolná nezaměstnanost. Ve výsledku tedy řízení inflace ve snaze ovlivnit nezaměstnanost v dané zemi zcela postrádá smysl.

3.2 Absolventi vysokých škol a pracovní trh

Přechod na pracovní trh bývá velmi těžkým okamžikem v životě jakéhokoliv studenta. Najednou člověk si musí odvyknout od způsobu života, který vedl několik let a plně se přizpůsobit zcela novým podmínkám.

Další problém při hledání práce je spíše psychologického charakteru, podle Svobodové (2015, s. 23) mládež se neumí prezentovat a jsou někdy dokonce i plaší. Navíc mládež někdy nepůsobí cílevědomě. Ve výsledku tedy absolvent vysoké školy se nedostane na pozici, kterou by chtěl. Přitom jejich kolegové ze středních škol zpravidla již prošli danou etapou a absolvovali celou řadu obdobných pohovorů a jsou daleko sebevědomější.

Absolventi vysokých škol mají ale i celou řadu výhod oproti jiným lidem vstupujícím na pracovní trh. Zprv podle Swalbe (2011, s. 350) je to znalost informačních technologií, které mnozí zaměstnavatelé označují za excelentní. Je to způsobeno tím, že mládež je doslova obklopena informačními a komunikačními technologiemi a doslova v nich žije.

Zadruhé je to znalost cizích jazyků. V případě absolventů vysokých škol se již předpokládá relativně dobrá znalost zejména angličtiny. V dnešní době se postupně i další jazyky stávají samozřejmostí. Navíc mnozí absolventi v dnešní době absolvují zahraniční stáž, která jím ještě více umožňuje zlepšit svoje jazykové znalosti.

Zatřetí jsou to teoretické znalosti a zcela nový pohled na věc, kterou mohou přinést absolventi do práce. Studium na vysoké škole není v dnešní době něčím odtrženým od praxe, ba naopak

hodně vysokých škol spolupracuje s podniky. Celou řadu teoretických poznatků lze zcela běžně aplikovat i v praxi.

Nakonec je nutné uvést i to, že vysokoškolští absolventi nezastávají pozadu před absolventy technických oborů ze středních škol. Jak uvádí světová společnost Grafton (2017): „Zaměstnavatelé se shodují, že u středoškoláků a učňů mají výhodu ti se zajímavou praxí nebo osobností.“ Na druhou stranu většina z nich má slabé vyjadřovací schopnosti a nepříliš přesvědčivě vystupuje při pracovním pohovoru. Na druhou stranu vysokoškolští absolventi po celá léta se trénují v komunikaci a řešení problémů.

3.3 Absolventi vysokých škol a pracovní trh v Moskvě a Petrohradě

V rámci další kapitoly se upozorní na odlišnosti a na společné rysy týkající se nezaměstnanosti absolventů vysokých škol v obou městech země. Celkově v Rusku ročně 1-1,2 milionů studentů opouštějí vysoké školy. Z toho 40 % připadá na Moskvu (přibližně 450-500 tisíc) a 13 % na Petrohrad (150-170 tisíc) – viz tabulka č. 1. Počet student neustále roste, roční tempo růstu dosahuje 1-2 %. Přitom Moskva je hlavním cílem pro zahraniční studenty, zde studuje 25 % zahraničních studentů, kteří vyrazili do Ruska kvůli studiu (přibližně 60 tisíc). Na druhém místě je Petrohrad s 10 % (přibližně 25 tisíc) (Rosstat, 2018).

Tabulka 1 Počet absolventů vysokých škol v Rusku, Moskvě a Petrohradě v letech 2014-2018 (v tis osob)

	2014	2015	2016	2017	2018
Rusko	1 050	1 109	1 287	1 298	1 301
Moskva	452	478	490	501	497
Podíl absolventů z Moskvy na celkovém počtu absolventů v %	43,05	43,10	38,07	38,60	38,20
Petrohrad	158	161	168	165	170
Podíl absolventů z Petrohradu na celkovém počtu absolventů v %	15,0	14,5	13,1	12,7	13,1

Zdroj: Vlastní zpracování, Rosstat (2018 b, c).

Odlišností nezaměstnaností v Moskvě je to, že zde je daleko více pracovních pozic a daleko více lidí má možnost nalézt odpovídající zaměstnání. Jedná se v podstatě o finanční centrum nejen celého Ruska, ale i celého bývalého SSSR (pochopitelně s výjimkou Pobaltí), proto je zde trh práce daleko větší a je schopen absorbovat i větší procento absolventů vysokých škol. S tím ale souvisí i to, že Moskva je daleko vyhledávanější pracovní trh nežli Petrohrad. Proto absolventi mají počítat i s vyšší konkurencí v hlavním ruském městě. Oficiální statistika

uvádí, že poptávka po absolventech vysokých škol se v případě Moskvy podílí 40 % a v případě Petrohradu jenom 9 % na celkové poptávce po absolventech vysokých škol v zemi (Carrer.ru, 2017). Moskva je tak schopna vytvořit téměř polovinu pracovních míst určených pro absolventy vysokých škol. Moskva je rovněž i lídrem v oblasti počtu nově vytvořených míst určených pro absolventy vysokých škol vůči celkovému počtu nově vytvořených pracovních míst, dané číslo v případě Moskvy dosahuje 13,8 %, kdežto pro Petrohrad je rovné 9,7 %.

Odlíšný je i přístup k nezaměstnanosti čerstvě vystudované mládeže ze strany vedení města. V případě Moskvy místní vláda se snaží snižovat nezaměstnanost uspořádáním veletrhů s pracovními pozicemi, širokou propagační kampaní, informačními službami apod. (Future Today, 2017). Navíc přímo pro absolventy vysokých škol vedení města je připraveno vytvořit několik tisíc pracovních míst, a to za účelem snížení nezaměstnanosti mezi absolventy vysokých škol. Prozatím vedení Petrohradu v tom není zas až tolik aktivní.

Dále moskevská vláda dokonce zřídila centrum, který se zaměřuje na poskytnutí pomoci s nalezením práce pro mládež. Centrum nejen zprostředkovává práci, ale i poskytuje vyložene informační služby (Samarin, 2017). Prozatím vedení Petrohradu něco takového nemá.

Společným rysem je podle odborníků příliš velký počet univerzit v obou městech a financování vysokých škol na základě přijatých studentů. Tato situace přivádí k tomu, že vysoké školy někdy doslova bojují za absolventy a přijímají studenty, kteří mají minimální předpoklady pro vysokoškolské studium (Akopova, 2017). Ve výsledku místo toho, aby daný člověk rovnou vstupoval na pracovní trh, jde na vysokou školu, což snižuje možnosti nalezení pracovního místa.

Společným rysem jsou i přehnané mzdové očekávání absolventů, což ve výsledku se odráží v tom, že při pracovním pohovoru je zmíněná ze strany absolventa mzda, která vůbec neodpovídá realitě – mzdě nabízené zaměstnavateli (Akopova, 2017). Jedná se o společný rys, který je platný zejména pro obyvatelé Moskvy a Petrohradu, nikoliv studenty, kteří přijeli do hlavních ruských měst z regionů.

3.4 Nezaměstnanost absolventů vysokých škol

Hospodářská krize z roku 2007/2008 zcela jasně poukázala podle Koucký a Zelenky (2017), že nezaměstnanost mládeže a absolventů vysokých škol je významným problémem. Naprosto

učebnicovým příkladem je následující popis vzniklé nedávné situace, kdy díky krizi došlo k výraznému poklesu platu vysokoškoláků a zároveň i k poklesu nabídky pracovních míst.

Na druhou stranu je nutné uvést, že nezaměstnanost absolventů vysokých škol není ničím novým pro moderní svět. Podle Laskera (2013, s. 362) problémy se zaměstnáním absolventů začaly vznikat od 70. let minulého století, a to v souvislosti s rostoucím počtem lidí, kteří mají vysokoškolský diplom. Před tou dobou vysokoškolské studium byl doslova zárukou nalezení odpovídajícího zaměstnání a nadprůměrného příjmu, každý vysokoškolák si mohl být naprosto jistý svým postavením ve společnosti. V 21. století tomu tak rozhodně není. Na druhou stranu podle stejného autora i přes tuto skutečnost, v průměru plat vysokoškoláka je vyšší nežli u člověka se středním vzděláním, takže vysokoškolský studium se rozhodně vyplatí.

3.4.1 Příčiny nezaměstnanosti absolventů vysokých škol

První důvod v růstu nezaměstnanosti mezi absolventy vysokých škol je možné podle Dočkala (2017) shledat v tom, že počet pracovních míst nabízených na pracovním trhu pro lidi s vysokoškolským diplomem je daleko nižší nežli počty absolventů. Jinými slovy nabídka na pracovním trhu výrazně převyšuje poptávku, což zřejmě přivádí v souladu se základními ekonomickými zákony k přebytku na trhu práce, tedy ke vzniku nezaměstnanosti.

Příčinou nezaměstnaností u absolventů vysokých škol je i celkový útlum v odvětví, ve kterém daní lidé chtějí pracovat po dokončení vysoké školy. Jedná se o významný problém například pro textilní obor nebo pro hornictví, které byly přesunuty do zemí s nižší mzdovou sazbou, ve výsledku počet potenciálních míst výrazně klesl. I naopak podle Hníkové (2017) pokud absolventi dokončují vysokou školu situovanou ve velkém městě, nebo dokonce v metropoli, pravděpodobnost nenalezení práce je velmi nízká, tedy lze vidět silnou korelaci mezi možnostmi nalezení práce a ekonomickou situací v daném státě nebo regionu.

Jak uvádí Buchtová (2013, s. 83): „*Absolventi vysokých škol, kteří se ucházejí o své první zaměstnání, jsou v konkurenci s ostatními uchazeči značně znevýhodněni*“ Důvod znevýhodnění spočívá v tom, že absolventi nemají praktické znalosti a postrádají základní pracovní návyky. Jak je zřejmé, Buchtová ihned definuje potenciální problémy vedoucí k nezaměstnanosti absolventů vysokých škol – těmi jsou zejména chybějící pracovní zkušenosti. Zajímavé je, že Buchtová rovněž zdůrazňuje i význam osobních kontaktů pro

nalezení zaměstnání. V dnešní době osobní známosti i přes rozvoj informačních a komunikačních technologií se stávají velmi důležitým faktorem nalezení práce.

Příčinou nezaměstnanosti jsou u absolventů vysokých škol i zcela přehnané mzdové požadavky, které vedou k tomu, že absolventi nemají v zájmu vykonávat práci, která je nabízena na trhu, a spíše vyčkávají a hledají vhodnou práci. Ve výsledku absolventi přicházejí o zcela skvělou možnost získat praxi a následně díky tomu zvýšit svou mzdu. Další příčinou jsou jazykové požadavky na uchazeče – angličtina je v dnešní době naprostou samozřejmostí a absolventi by měli umět nějaké další světové jazyky, zejména němčinu (Grafton, 2017). Tlaky na jazykovou vybavenost uchazeče neustále posilují a v dnešní době i dva jazyky nejsou ničím novým.

Nelze ale v případě nezaměstnanosti absolventů vysokých škol mluvit o plošně vysoké nezaměstnanosti. Všechno je odvíjeno podle Cihelkové (2017) od oboru studia. Absolventi technických oborů, zejména zaměřených na informačních technologie nemají žádný problém nalézt odpovídající práci. To samé platí i pro lékaře, kteří bez problémů najdou uplatnění svým znalostem. Zcela běžně se stává, že zaměstnavatelé sami oslovují přímo tyto studenty na vysokých školách s nabídkou práce. Bohužel to ale vůbec neplatí pro absolventy humanitních, právnických či uměleckých oborů – daná skupina absolventů je nejvíce ohrožena nezaměstnaností. U zemědělských nebo pedagogických oborů situace podle Cihelkové (2017) není jednoznačná – na jednu stranu existuje dostatečná nabídka pracovních příležitostí, avšak absolventi nemají v zájmu pracovat za nabízenou mzdu, jelikož se domnívají, že nabízená mzda je pro ně příliš nízká. U přírodních a ekonomických oborů se situace různí – nelze říct, že absolventi daných vysokých škol byli silně ohroženi nezaměstnaností, nelze ale říct i jestli absolventi mají zcela bezproblémový život po opuštění vysoké školy – všechno záleží na konkrétní situaci a konkrétním jedinci.

Stejně jak i na klasickém pracovním trhu, i v případě absolventů vysokých škol jsou nejvíce ohroženy ženy. Vysvětlení lze hledat podle Lesenského (2017) nikoliv v genderových rozdílech či jiným přístupem zaměstnavatelů – třeba diskriminací podle pohlaví, ale spíše v tom, že ženy volí zejména humanitní obory a vyhýbají se technickým oborům, což se následně odrazí i na trhu práce.

Podle Beneše (2008, s. 71) příčinou nezaměstnanosti absolventů vysokých škol je i celková deformace pracovního trhu, kterou je nejlépe vidět na příkladu Španělska nebo Řecka. V této zemi absolventi vysokých škol z neperspektivních z pohledu zaměstnavatelů oborů doslova vyžadují od státu sociální politiku na podporu svého zaměstnání. Jedná se o zcela paradoxní

situaci – občany daných států po dokončení vysokých škol přímo vyžadují od stát nalezení práce v oboru, ve kterém je omezený počet pracovních míst.

3.4.2 Dopady nezaměstnanosti absolventů vysokých škol

Bohužel dopadem nezaměstnanosti je to, že mládež zcela ztrácí naději nalézt odpovídající zaměstnání ve svém oboru a začíná pracovat na nízko kvalifikovaných pracích, díky čemuž se dostávají do situace, při které nejsou schopni se dostat z daného kruhu ven (Doh Chull Shin, 2003, s. 57). Ve výsledku tedy dochází k celkovému znehodnocení jejich znalostí a zkušeností. Výsledkem dané situace je i to, že státní prostředky věnované vysokému školství a podpoře studentům, jsou utráceny zcela neefektivně a neúčelově.

Kromě toho i v nejbližší budoucnosti podle Buchtové (2013, s. 83) to může přinést výrazné problémy: *„Pokud si tyto mladí lidé ve správním čase neosvojí potřebné pracovní návyky, nebudou schopni pracovat ani v dospělosti a nutně je pak povede k sociálněpatologickému chování, k vyřazování ze společnosti“* Nejedná se o konečný dopad, Buchtová dále pokračuje a uvádí, že dlouhodobá nezaměstnanost může ohrozit celkový rozvoj lidské identity. Je tedy vidět, že sociální dopady nenalezení práce absolventy vysokých škol jsou obrovské.

Politika v některých zemích, zejména pokud se jedná o státy EU doslova je velice příznivá vůči mladým lidem, kteří nemají v zájmu pracovat a chtějí se jenom vzdělávat. Ve výsledku tedy podle Buchtové (2013, s. 83) dochází k velkému střídání práce a volného času. Mládež se vyhýbá vstupu na pracovní trh a mají v plánu zůstat „věčnými“ studenty. Dopadem je tedy to, že ve státě žije relativně početná skupina, která nepřináší žádný užitek státům, jelikož nejenže nepracuje, ale rovněž i pobírá státní podporu v nezaměstnanosti.

Někdy vysoká nezaměstnanost absolventů vysokých škol přivádí i k občanským nepokojům či dokonce i ke svržení existujícího státního režimu, jak se tomu stalo v arabských zemích během, tak zvaného, Arabského Jára. Hlavní hnací silou během nepokojů v Egyptě, Libyi a jiných zemích byla podle Gelvina (2012, s. 3) právě nespokojena, a navíc nezaměstnaná mládež, která vyžadovala změny.

Na druhou stranu nelze říct, že nezaměstnanost absolventů vysokých škol je velkým problémem po celém světě. V tom zcela vzorným příkladem je podle Buchtové (2013, s. 84) situace v České republice a v Německu. U západního českého souseda ekonomika a vzdělávací systém slouží zejména průmyslovému sektoru, což přivádí k silnému propojení

vysokých škol a podniků. Ve výsledku vzdělávací systém země neprodukuje zbytečně velký počet absolventů humanitních oborů, ale skutečně jen to, co vyžaduje německý průmysl.

Pochopitelně každý stát se snaží eliminovat nezaměstnanost. Jedná se o politiku směřovanou na dosažení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou na pracovním trhu. Pochopitelně jednotlivé nástroje dané politiky se výrazně liší podle země, avšak nejobecněji lze danou politiku rozdělit na aktivní politiku nezaměstnanosti zaměřenou na zvyšování zaměstnanosti a pasivní politikou zaměstnanosti, která je zaměřena na tlumení negativních dopadů na trhu práce. Mezi nástroji politiky zaměstnanosti je možné zmínit třeba sledování a vyhodnocování aktuální situace na trhu práce, přímá podpora nezaměstnaným, uspořádání rekvalifikačních kurzů, poskytování informačních a konzultačních služeb široké veřejnosti a nakonec i usměrňování zaměstnávání cizinců na území daného státu.

3.4.3 Dopady nezaměstnanost absolventů vysokých škol v Moskvě a Petrohradě

Prvním důsledkem nezaměstnanosti je ztráta samotné důvěry v sebe samotného a v obor, ve který absolvent dokončil. Místo očekávaného vysněného platu v několik desítek tisíc rublů absolventa čeká nezajímavá práce prodejce elektroniky v obchodě. Ve výsledku absolvent ztrácí motivaci ke hledání a nalezení práce. Jedná se tedy o psychologický efekt, který se velmi složitě hodnotí. Psychologický efekt má velmi rozsáhlé následky do budoucna, zejména v prvních letech po dokončení vysoké školy. Absolvent je tak vystaven obrovskému psychologickému stresu a nátlaku.

Druhým důsledkem, který přímo vyplývá z předchozího, je ztráta znalostí získaných na vysoké škole, zejména při výkonu práce, která nesouvisí s jeho oborem studia. Ve výsledku peníze a čas vynaložené na vysokoškolské studium jsou zcela zbytečné. Absolvent školy nedokáže rozvíjet svoje schopnosti získané během studia, ba naopak je ztrácí. Jeho odborná úroveň stagnuje, nebo někdy dokonce i klesá.

Dalším důsledkem jsou státní výdaje na podporu zaměstnanosti, které jsou vynaloženy zcela zbytečně – zaprvé stát utrácí na přípravu na vysoké škole a posléze i na rekvalifikaci nezaměstnaných (Leljuhina, 2017). Ve výsledku místo vhodného uplatnění státních peněz dochází k nadměrnému tlaku na státní rozpočet. Podle Leljuchinine (2017) pouze 50 % absolventů pracuje ve stejném oboru, který vystudovala, zbytek absolventů rovnou mění svou práci. Jinými slovy to svědčí o nevhodné státní politiky podpory vysokoškolského vzdělání, které neodpovídá realitám na trhu.

Častým problémem, který je spojen s nezaměstnaností u absolventů vysokých škol, je heslo, kterým se řídí poměrně velká část lidí – jedná se o peníze za každou cenu, ve výsledku absolvent nehledá práci, která jemu přinese zlepšení jeho znalostí možný posun v kariéře apod., ale spíše vyčkává na vhodné pracovní místo s vysokým platem (Socialinaja rabota, 2017). V důsledku toho je zaměstnanec vystaven i zvýšenému riziku dlouhodobé nezaměstnanosti.

Nezaměstnaná mládež může být výrazným katalyzátorem radikalizace společnosti a zdrojem občanských nepokojů přímo vyplývajících z nemožnosti nalezení odpovídajícího zaměstnání. Prozatím situace není v zemi zas až natolik kritická, jako je třeba v zemích eurozóny nebo na Blízkém východě, avšak se má počítat i s tímto potenciálním problémem, v zemích Severní Afriky a na Blízkém východě dokonce kvůli tomu došlo k násilné změně vlády. S tím rovněž úzce souvisí i kriminalizace mládeže, která nemá možnost najít zdroj důchodu po dokončení vysoké školy a uchyluje se k hledání příležitostí na stínovém nebo dokonce i černém trhu.

Důsledek nezaměstnanosti mládeže je v některých případech shodný s důsledkem celkové nezaměstnanosti země – jedná se zejména o propad HDP, který vzniká jako následek chybějící poptávky a rovněž i propad státních příjmů, který vzniká v důsledku menšího výběru dané z příjmů a sociálních a medicínských odvodů.

Následujícím důsledkem je snaha čerstvých absolventů odjet ze země a hledat práci někde jinde (Rescue, 2017). Ve výsledku tedy ekonomická síla země může v nejbližší budoucnosti výrazně klesnout, jelikož právě budoucnost země odjíždí za hranice. Bohužel není vedena žádná statistika mladých absolventů, kteří odjíždějí do zahraničí, ani nebylo provedeno žádné šetření v daném směru.

Má se zohlednit i to, že zaměstnavatelé v obavách o výkon čerstvých absolventů nechtějí je zaměstnávat dle aktuálního právního řádu a spíše volí cestu zaměstnávání „na černo“. Ve výsledku dochází k posílení stínového trhu a stát nedostává dostatečný objem daňových, sociálních a medicínských příjmů.

4 Praktická část

Po vypracování literární rešerše je zcela na místě se věnovat vlastnímu rozboru přímo v daném oboru, a to na základě veřejně dostupných údajů. Ihned na začátku je nutné uvést, že je velmi problematické nalézt jakékoliv statistické údaje o nezaměstnanosti určitých skupin lidí v zemi. Na rozdíl od České republiky situace se zveřejněním statistické informace není zas až tak rozvinutá.

4.1 Nezaměstnanost v Rusku

První, co je nutné poukázat v rámci daného rozboru je vývoj nezaměstnanosti v celé zemi, a to dle jednotlivých regionů ze kterých je země složena. Celé Rusko je rozděleno do osmi regionů, jedná se o Centrální federální okruh, kam spadá Moskva, Severo-západní federální okruh, kam spadá Petrohrad, Jižní federální okruh, Severo-kavkazský federální okruh, Přivolžský federální okruh, Uralský federální okruh, Sibiřský federální okruh, a nakonec Dálněvýchodní federální okruh. Vývoj nezaměstnanosti v Rusku včetně regionů je ukázán v tabulce číslo 2.

Tabulka 2 Vývoj míry nezaměstnanosti v zemi podle regionů Ruska v letech 2012-2018 (v %)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ¹	Rozdíl oproti celostátní mu průměru v roce 2018	Rozdíl 2018 oproti roku 2017
Rusko	5,5	5,5	5,2	5,6	5,5	5,7	5,8	-2,3	0,1
Centrální federální okruh	3,1	3,3	3,1	3,5	3,5	3,4	3,5	-3,8	0,1
Moskva	0,8	1,7	1,5	1,8	1,8	1,9	2	-1,1	0,1
Severo-západní federální okruh	4,0	4,3	4,1	4,7	4,6	4,8	4,7	-3,9	-0,1
Petrohrad	1,1	1,5	1,4	2,1	1,6	1,8	1,9	0,3	0,1
Jižní federální okruh	6,2	6,5	6,2	6,7	6,4	6,8	6,1	6,3	-0,7
Severo-kavkazský federální okruh	13,1	13,0	11,2	11,1	11,0	11,5	12,1	0	0,6
Privolžský federální okruh	5,3	4,9	4,5	4,8	4,8	4,9	5,8	0,5	0,9
Uralský federální okruh	6,0	5,7	5,8	6,2	6,1	6,1	6,3	2,4	0,2
Sibiřský federální okruh	7,1	7,2	7,0	7,7	8,0	8,1	8,2	-0,7	0,1
Dálněvýchodní federální okruh	6,7	6,5	6,4	6,3	5,8	5,9	5,1	-2,3	-0,8

Zdroj: Vlastní zpracování, Rosstat (2018 c).

Jak je zřejmé z tabulky, míra nezaměstnanosti v zemi je relativně stálá a pohybuje se na úrovni 5-6 %. Nejnížší je nezaměstnanost v Moskvě a Petrohradě, což je logicky – jedná se o největší města Ruska. Nejhorší je situace na Kavkaze.

Dále pro větší vypovídací schopnost bylo rozhodnuto doplnit údaje o porovnání regionální zaměstnanost s ruským průměrem a provést základní horizontální analýzu mezi roky 2017 a 2018. Jak je zřejmé, největší výkyvy je možné pozorovat v Jižním federálním okruhu, který je jedním z nejvíce problematických v zemi.

Pochopitelně ze všech regionů je nejnížší nezaměstnanost právě ve dvou největších městech – jedná se tedy o Petrohrad a Moskvu. Zde nezaměstnanost ani nepřevyšuje dvě procenta. Jedná se i o největší finanční centra země, která přitahují investice z celého Ruska.

Největší procenta nezaměstnanosti v zemi jsou vidět především v kavkazských republikách, kde procento nezaměstnaných velmi často překračuje desítky procent – jedná se o Severo-kavkazský federální okruh. Například v Čečensku, které spadá do Severo-Kavkazského regionu, je nezaměstnanost ve výši 20 %, největší procento nezaměstnanosti v roce 2016 bylo v Ingušetii rovněž spadající do Severo-Kavkazského regionu, a to ve výši 30 %. Lze to vysvětlit především nízkým ekonomickým rozvojem daného regionu, který znemožňuje

¹ Odhad

tvorbu pracovních míst. Na druhou stranu je zcela nutné upozornit na to, že lze pozorovat výrazný pokles nezaměstnanosti na Kavkazu, ještě na konci 90. let zde v podstatě každá druhá dospělá osoba byla nezaměstnaná, kdežto v dnešní době jen každá čtvrtá. Ve výsledku se lze domnívat, že vysoké procento nezaměstnanosti způsobilo o posílení teroristických a separatistických tendencí v regionu, v dnešní době díky poklesu nezaměstnanosti zřejmě došlo k uklidnění situace, což se projevilo i v uklidnění politické situace v regionu – na rozdíl od 90. let místní republiky, zejména Čečensko si nepřeje oddělit (Rosstat, 2018).

Přitom přibližně jednu třetinu z celkového počtu nezaměstnaných je právě mládež, tedy lidi ve věku 18-29 let (Nogovicyna, Potapova, 2017). Jedná se o skupinu, kam spadají absolventi vysokých škol. Je tedy zřejmé, že problém s nezaměstnaností mládeže je relativně výrazným v případě Ruska.

Tabulka 3 Vývoj nezaměstnanosti v zemi podle regionů Ruska v letech 2007-2018 (v tis. osob)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Rusko	4518,6	4697,0	6283,7	5544,2	4922,4	4 130,7	4 137,4
Centrální federální okruh	635,6	732,9	1193,0	960,8	857,6	658,9	697,8
Moskva	52,0	59,2	176,3	114,8	95,4	54,8	117,1
Severo-západní federální okruh	317,2	385,4	529,2	452,8	391,2	302,5	326,5
Petrohrad	57,7	57,4	116,6	74,3	55,8	33,0	43,5
Jižní federální okruh	489,9	453,8	605,0	529,7	489,8	433,9	452,0
Severo-kavkazský federální okruh	807,2	671,1	701,2	718,9	643,0	586,8	586,2
Privolžský federální okruh	959,3	988,3	1366,2	1198,3	1033,8	831,9	766,9
Uralský federální okruh	315,9	362,8	526,6	518,8	447,0	392,1	373,2
Sibiřský federální okruh	659,3	690,3	914,7	761,6	707,2	603,5	618,3
Dálněvýchodní federální okruh	334,3	412,3	448,0	403,2	352,9	321,0	316,7

	2014	2015	2016	2017	2018 ²	Rozdíl oproti roku 2017	Rozdíl oproti roku 2012
Rusko	3 889,4	4 263,9	4 243,5	3 966,5	3 985,0	18,5	-145,70
Centrální federální okruh	655,1	744,9	755,0	691,1	698,5	7,4	39,60
Moskva	104,4	125,2	127,1	99,6	101,5	1,9	46,70
Severo-západní federální okruh	310,2	360,0	350,8	320,0	320,8	0,8	18,30
Petrohrad	39,0	61,9	49,8	50,3	51,4	1,1	18,40
Jižní federální okruh	434,2	546,0	520,6	494,0	489,8	-4,2	55,90
Severo-kavkazský federální okruh	507,2	498,8	499,7	501,3	502,3	1,0	-84,50
Privolžský federální okruh	703,4	743,2	746,9	714,3	715,5	1,2	-116,40
Uralský federální okruh	375,1	405,7	393,0	355,2	345,7	-9,5	-46,40
Sibiřský federální okruh	593,0	655,9	680,2	602,5	606,5	4,0	3,00
Dálnovýchodní federální okruh	311,2	309,4	297,4	288,1	287,9	-0,2	-33,10

Zdroj: Vlastní zpracování, Rosstat (2018 c).

Dalším ukazatelem je celkový počet nezaměstnaných v zemi – viz tabulka č. 3. Jak je zřejmé, v současné době se jedná o přibližně čtyři miliony lidí. Počet nezaměstnaných výrazně klesl, nejproblematictější je situace v již zmíněném Severo-kavkazském okruhu. Oproti roku 2017 ovšem nebylo možné sledovat výrazné změny.

Dále je možné uvést vývoj vládních výdajů na státní politiku podpory zaměstnanosti v zemi – viz tabulka č. 4. Vzhledem k tomu, že v roce 2014 došlo k silné devalvaci ruského rublu, jsou výdaje uvedeny v rublech, v opačném případě v případě využití eura nebo amerického dolaru, by se dospělo k závěru, že změna výdajů na danou politiku byla daleko vyšší.

Tabulka 4 Vývoj ruských státních výdajů na politiku podpory zaměstnanosti v letech 2012-2018 (v tis. rublů)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Celkem vládní politika podpory zaměstnanosti	72 237 136	75 756 345	79 857 239	80 450 833	51 904 983	44 735 081
Pasivní politika	69 093 225	72 364 489	76 557 766	76 750 116	48 057 770	40 891 915
Aktivní politika	3 143 911	3 391 856	3 299 473	3 700 717	3 847 213	3 843 166
Podíl aktivní politiky na celkové vládní podpoře v %	4,35	4,48	4,13	4,60	7,41	8,59
Podíl pasivní politiky na celkové vládní podpoře v %	95,65	95,52	95,87	95,40	92,59	91,41

Zdroj: Oficiální informační portál vlády Ruska, 2018.

Jak je zřejmé z tabulky, postupně dochází k poklesu státních výdajů v dané oblasti, jedná se o celkovou součást vládní politiky směřované na omezení vlivu státu v sociální oblasti. Přitom

² Odhad

zajímavé je, že stále rozhodující roli ve státní politice země hraje pasivní politika zaměřena na přímou finanční podporu nezaměstnaných, nikoliv aktivní politika, která má předcházet vzniku daného stavu. Od roku 2017 ale došlo k jejímu poklesu o více než třicet procent. Přitom se jednalo o celkový pokles výdajů na sociální sféru. Důvodem je to, že ruský rozpočet vychází z cen ropy, které v roce 2016 spadly na svůj minimum, což ve výsledku znamenalo omezení státních výdajů, včetně i výdajů souvisejících s podporou politiky zaměstnanosti (Feinberg, 2018).

Jak je zřejmé z tabulky, podíl pasivní politiky na celkové podpoře je stabilní a dosahuje 95 %. Jedná se o zásadní zjištění – v zemi aktivní politika podpory nezaměstnaným je zanedbána a je zaměřena jen na jejich finanční podporu. Vládní politika Ruska tedy neřeší příčiny nezaměstnanosti, ale spíše řeší následky. V České republice je situace zcela odlišná – zde se aktivní politika zaměstnanosti se podílí 23 % na celkové výše výdajů směřovaných na danou politiku (MPSV, 2018).

Bohužel v zemi de facto neexistuje politika zaměřena na podporu zaměstnanosti absolventů vysokých škol. Ruská vláda zřejmě nevnímá danou skupinu jako rizikovou a spíše volí jiné priority v podpoře nezaměstnanosti. Přitom se jedná o bezesporu budoucnost země, která nesmí být zanedbána. Pochopitelně podpora mládeže jako takové existuje, avšak daná podpora není cílená na absolventy vysokých škol. Téma podpory mládeže jako takové ale výrazně převyšuje rozsah dané bakalářské práce – zde se jedná o průnik celostátních aktivit a vyloženě místních. Rusko je federací, proto každý region může mít zcela odlišnou politiku podpory mládeže a v rámci jedné bakalářské práce není možno prozkoumat všechny regiony dopodrobna. Navíc zcela chybí statistické údaje o police v daném směru.

4.2 Nezaměstnanost absolventů vysokých škol v Moskvě a Petrohradě

Po vytvoření všeobecného základu zkoumané problematiky je zcela na místě se věnovat vlastnímu rozboru aktuálního stavu ve dvou ruských městech – Petrohradu a Moskvě.

4.2.1 Současný stav nezaměstnanosti absolventů vysokých škol v Moskvě a Petrohradě

V současné době nezaměstnanost absolventů vysokých škol v zemi dosahuje 25 %, což je více než pětikrát více nežli v celé zemi. Jedná se o zcela alarmující situaci poukazující na dlouhodobé problémy ruských absolventů vysokých škol na trhu práce spojených se vstupem

na pracovní trh (Sigida, 2017). Na druhou stranu dané číslo není zas až tak alarmující jako v případě zemí jižní části eurozóny, kde de facto není možné pro najít práci po dokončení vysoké školy. Dále pro zajímavost bylo přidáno i porovnání s průměrem v daném městě. Jak je zřejmé, s rostoucím věkem klesá nezaměstnanost. Důvod lze najít v tom, že starší člověk již má určité schopnosti, nežli čerstvý absolvent a proto daleko rychleji a snadněji dokáže najít práci.

Tabulka 5 Míra nezaměstnanost absolventů vysokých škol v Moskvě a Petrohradě v letech 2014-2018 podle věku (v %)

	2014	2015	2016	2017	2018	Rozdíl oproti průměru v roce 2018 v daném městě
Věk 22-24 Moskva	20,9	25,7	23,8	24,7	28,7	4,55
Věk 25-28 Moskva	25,4	24,3	28,8	27,6	22,7	-1,45
Věk 22-24 Petrohrad	20,7	25,8	22,9	23,7	25,7	1,22
Věk 25-28 Petrohrad	21,9	25,1	22,3	23,8	22,7	-1,78

Zdroj: Vlastní zpracování, Rosstat (2018 b, c).

Zajímavé je, že věk nehraje velkou roli v případě nezaměstnanosti – v obou městech jak mladší absolventi ve věku 22-24, tak i jejich starší kolegové ve věku 25-28 let jsou stejně nezaměstnaní – viz tabulka č. 5. Zde je nutné poukázat na to, že v Rusku je zcela běžně dokončovat střední školu v 17 letech, což přivádí k tomu, že vysokou školu absolventi mohou dokončit ve 22 letech, což je netypické pro evropské země.

V současné době v Moskvě počet nezaměstnaných absolventů vysokých škol dosahuje 25 %, což znamená, že každý čtvrtý absolvent vysoké školy nemůže najít práci. V Petrohradu je stejná. Přitom jenom 3 % absolventů v Moskvě a 3,7 % v Petrohradu působí jako podnikatelé. Je tedy vidět, že mládež v obou městech hledá spíše práci nežli možnost podnikání. Přitom se jedná o zásadní chybu – ruská vláda již po delší dobu zmenšuje administrativní zátěž podnikatelů a snaží se zavést co nejprůhlednější podmínky pro MSP (Ministerstvo Obrazovaniya RF, 2017). Navíc je nutné počítat s tím, že Moskva a Petrohrad jsou rychle rostoucí trhy, takže příležitostí pro podnikání je zde opravdu dostatek. Absolventi ale volí zcela jinou cestu a přejí si být zaměstnaní především ve velkých společnostech působících v těžebním průmyslu.

Nejhorší je nezaměstnanost u absolventů humanitních, uměleckých nebo muzikálních oborů – zde v obou městech nezaměstnanost dosahuje neuvěřitelných 50–70 %. Tedy je téměř jisté, že po dokončení dané vysoké školy absolvent nebude mít možnost nalézt práci. Naopak nejlepší je situace v případě technických oborů, kde nezaměstnanost nedosahuje ani 5 %. U

chemických nebo IT oborech zaměstnanost dosahuje dokonce 100 %, tedy úplně každý absolvent najde práci ve svém oboru (Ministerstvo Obrazovanija RF, 2017). V tom je situace v zemi zcela stejná jak i ve zbytku Evropy – humanitní směry studia nejsou poptávány na trhu práce a jsou daleko hůře placeny nežli technické směry.

Tabulka 6 Míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol v Moskvě v letech 2014-2018 podle oboru studia (v %)

	2014	2015	2016	2017	2018	Rozdíl oproti průměru – rok 2018
Průměr ze všechny obory	23,15	24,98	24,22	24,77	24,15	
Hudba a zpěv	65,8	68,9	61,7	67,2	65,7	41,55
Humanitní	55,5	60,4	61,8	62,9	59,8	35,65
Umělecký	57,7	60,5	61,8	59,8	60,4	36,25
Filosofický	20,9	25,7	25,1	26,7	23,4	-0,75
Přírodovědecký a zemědělský	17,5	19,5	17,9	18,5	17,4	-6,75
Ekonomický	7,8	8,9	9,7	7,5	8,5	-15,65
Pedagogický	12,1	12,9	10,1	12,7	13,7	-10,45
Medicínský a biologický	9,7	8,7	9,8	8,7	7,9	-16,25
Policejní a vojenský	4,1	4,8	4,7	4,8	4,6	-19,55
Technický (vč. chemického)	2,3	3,4	2,9	2,7	2,7	-21,45
IT	1,2	1,1	0,9	0,98	1,5	-22,65

Zdroj: Vlastní zpracování, Rosstat (2018 c).

Údaje za Moskvu jsou uvedeny v tabulce č. 6. Jak je vidět, daleko vhodnější se jeví dokončit technickou vysokou školu nebo policejní, respektive vojenskou akademii a získat kvalitní výhledy na budoucí kariéru. V případě technických nebo IT oborech se jedná o práci v soukromém sektoru, kdežto v případě policejní či vojenské vysoké školy absolvent má jistou budoucnost v ozbrojených složkách státu – policie, armáda, celní správa apod.

Dále barevně bylo označeno, jestli nezaměstnanost absolventů převyšuje či je pod průměrem – zelená barva znamená to, že absolventi jsou pod průměrem, kdežto červená barva je nezaměstnanost nad průměrem. Navíc v posledním sloupci je určen rozdíl oproti průměrné nezaměstnanosti. Je zcela zřejmé, že humanitní, hudební a umělecké obory jsou nejvíce ohroženy nezaměstnaností a zůstaly jimi po celou dobu sledování. I naopak ostatní obory nemají problém s nalezením práce.

Tabulka 7 Míra nezaměstnanost absolventů vysokých škol v Petrohradě v letech 2014-2018 podle oboru studia (v %)

	2014	2015	2016	2017	2018	Rozdíl oproti průměru – rok 2018
Průměr ze všechny obory	24,49	25,24	24,71	24,07	24,48	40,62
Hudba a zpěv	67,1	68,1	67,8	60,7	65,1	35,22
Humanitní	60,8	61,8	60,8	59,8	59,7	34,22
Umělecký	59,1	65,7	61,7	59,7	58,7	-2,58
Filosofický	25,8	24,8	23,9	22,9	21,9	-6,68
Přírodovědecký a zemědělský	20,1	15,5	16,7	19,4	17,8	-12,38
Ekonomický	9,5	9,1	10	10,1	12,1	-12,38
Pedagogický	10,7	12,1	10,7	10,8	12,1	-14,68
Medicínský a biologický	6,7	10,1	9,7	9,8	9,8	-18,78
Policejní a vojenský	4,9	5,1	5,1	5,8	5,7	-19,78
Technický (vč. chemického)	2,9	3,4	4,5	4,9	4,7	-22,78
IT	1,8	1,9	0,9	0,9	1,7	40,62

Zdroj: Vlastní zpracování, Rosstat (2018 c).

Situace v Petrohradě je shodná s moskevskou – viz tabulka č. 7. Jediným rozdílem jsou absolventi ekonomických vysokých škol. Možným důvodem je to, že pracovní trh v Moskvě je daleko lepší a nabízí vzhledem k objemu moskevského trhu daleko více pracovních možností, což umožňuje mladým lidem daleko snadněji najít práci právě v Moskvě. Stejný přístup jak i u Moskvy byl aplikován v případě Petrohradu. Je zřejmé, že situace podle oborů je stejná v obou městech.

4.2.2 Příčiny nezaměstnanosti absolventů vysokých škol v Moskvě a Petrohradě

Příčinou nezaměstnanosti je přebytek absolventů v oborech, kde není zase až tak vysoká poptávka po zaměstnancích. Mládež v Petrohradu a Moskvě vybírá obory, které nejsou zas až tak atraktivní z hlediska budoucích zaměstnavatelů. Jedná se o obory, které jsou relativně jednoduché z hlediska rozsahu výuky a mají humanitní směr – sociologie, politologie, dějiny apod. (Sigida, 2017). Ve výsledku dochází k paradoxní situaci – absolvent dokončil vysokou školu, avšak nemůže najít uplatnění ve svém oboru, jelikož počet žadatelů na jedno místo překračuje jednu desítku.

Velmi velkým problémem je to, že mnozí absolventi vysokých škol v Petrohradu a Moskvě nemají žádnou praxi a začínají hledat pracovní uplatnění již po ukončení vysoké školy

(Saltanova, 2017). Ve výsledku firmy nemají v zájmu zaměstnávat čerstvé absolventy bez praxe.

Příčinou nezaměstnanosti jsou i příliš vysoké mzdové očekávání absolventů vysokých škol – jejich očekávání jsou hodně přehnané. Zaměstnavatelé v Moskvě nebo Petrohradu jsou schopni nabídnout maximálně 40 tisíc rublů jako nástupní plat, kdežto absolventi očekávají 60 až 80 tisíc rublů (Gorelova, 2017). Rozdíl je skutečně obrovský, což vyvolává i růst počtu nezaměstnaných. Absolventi vysokých škol v daných městech spíše vyčkávají na dobře placené místo, nežli jdou pracovat za menší peníze.

Tabulka 8 Míra nezaměstnanosti absolventů vysokých škol v Petrohradě a Moskvě v letech 2014-2018 podle místa pocházení v případě, že absolvent zůstane v Moskvě/Petrohradě po dokončení VŠ (v %)

	2014	2015	2016	2017	2018
Moskva/Petrohrad	15,7	15,9	16,5	14,9	19,8
Odjinud	37,5	36,9	37,5	38,1	33,1

Zdroj: Vlastní zpracování, Rosstat (2018 c).

Jednoznačnou příčinou nezaměstnanosti absolventů je místo, odkud daný člověk pochází. Jak vyplývá z tabulky č. 8 v případě, že absolvent pochází odjinud, nežli z Moskvy a Petrohradu, je jeho zaměstnání problematické. Jedná se jenom o statistické údaje vztahující se pouze k lidem, kteří zůstali po dokončení vysoké školy v Moskvě nebo Petrohradě. Takže výše uvedená tabulka eliminuje případ odjíždění zpět do místa, odkud absolvent pochází. Rozdíl někdy je dvakrát vyšší. Lze to vysvětlit především tím, že mládeži jejich rodina pomáhá nalézt práci, kdežto v případě že absolvent pochází odjinud, jeho rodina nemůže mu pomoci najít práci.

Je nutné upozornit i nad další příčinou vzniku nezaměstnanosti – čerství absolventi vysokých škol jsou propouštěni jako první v případě vzniku problémů ve firmě. Zaměstnavatele totiž vnímají danou skupinu pracovníků jako nejméně efektivní a skupinu, na které lze výrazně ušetřit (ILO, 2017). Důvodem je zřejmě chybějící zkušenosti u dané skupiny zaměstnanců.

Nezaměstnanost je v případě mládeže silně ovlivněna i korupcí. V zemi je zcela běžné, že třeba se vyžadují úplatky při příjmu na pracovní místa, to platí zejména při hledání práce mladými absolventy (Personal prestizh RF, 2017). Ve výsledku lépe placená místa jsou obsazena těmi, kteří jsou schopni dát úplatek.

Má se počítat i s tím, že čerství absolventi nemají dostatečný „sociální kapitál“ jak to uvádí třeba Leļuchina. Nejedná se v žádném případě o vyloženě pracovní návyky nebo technické znalosti, ale jde o sociální zralost osoby, která pochopitelně chybí čerstvému absolventu

(Leljuhina, 2017). Ten podle ní není schopen sebe „vhodně prodat na trhu práce“ na rozdíl od zkušeného pracovníka.

Následujícím problémem je i přes to, že oficiální statistika tvrdí ekonomický růst, aktuální situace na trhu práce moc neprospívá absolventům (Obshhestvennoe televidenie Rossii, 2017). Mnohé firmy v Moskvě a Petrohradu zaměstnávají speciality, kteří již mají určitou zkušenost a jsou schopni pracovat za stejnou mzdu jako i absolventi, jde tedy o snahu firmy ušetřit na mzdových nákladech, což je zcela přirozená reakce na krizi.

Má se počítat i s další příčinou – lidé v Moskvě a Petrohradě po relativně dlouhou dobu, která následovala po rozpadu SSSR, nemohli dělat dlouhodobé prognózy, jaká bude situace na trhu práce, proto rodiče pro svoje děti volili ty specializace, které byly v té době v poptávce u zaměstnavatelů – jedná se o již několikrát zmíněné ekonomické a právnické obory, což se nemohlo posléze neprojevit na přebytku na pracovním trhu specialistů v daném směru (Motovilova, 2017). Důvodem je tedy nestabilita politické a ekonomické situace v zemi po dobu deseti let. V současné době ale dochází ke změně situace a je jednoznačně možné dělat dlouhodobé prognózy na trhu práce. Proto lze očekávat, že v současné době rodiče a čerství absolventi středních škol budou schopni daleko lépe odhadnout budoucí poptávku na pracovním trhu.

Příčinou je i to, že celá řada oborů a specializací je nabízena na Sibiři nebo Dalekém východě Ruska. Zde třeba absolvent medicínské vysoké školy dostane 50-70 tisíc rublů hrubého (18-26 tisíc Kč) a bezplatné bydlení. Pochopitelně ne každý absolvent medicínské vysoké školy v Petrohradu nebo Moskvě se odhodlá pracovat v nepříznivých přírodních podmínkách, ačkoliv podle specialistů se jedná o velmi vhodný krok – díky tomu získají praxi a velmi slušný plat, který je nesrovnatelný s platem absolventů v Moskvě nebo Petrohradu (Sigida, 2017). Pouze pro porovnání – hrubá měsíční mzda absolventa v Moskvě je 46 tisíc rublů hrubého (17 tisíc Kč) a v Petrohradu 38 tisíc rublů hrubého (14 tisíc Kč) (Ministerstvo Obrazovanija RF, 2017). Je tedy vidět, že absolvent po odjezdu na Sibiř a Daleký Východ dostane nejen výrazně lepší mzdu, ale i možnost ušetřit za bydlení, což ve výsledku zvýší jeho čistý příjem.

Problémy s nalezením práce mívají absolventi zejména méně prestižních vysokých škol z Moskvy a Petrohradu. I naopak vysoce prestižní univerzity jsou schopny přispět k lepšímu nalezení pracovního místa (MGU, 2017). Navíc, jak uvádí experti, klíčovou roli v nalezení práce hrají známosti, bez kterých je velmi těžko najít práci.

Tabulka 9 Podíl nezaměstnaných mužů a žen (absolventů vysokých škol) v Petrohradu a Moskvě podle pohlaví v letech 2014-2018 (v %)

	2014	2015	2016	2017	2018
Muž	14,1	12,1	14,9	12,1	15,9
Žena	37,9	35,2	38,7	35,1	39,7

Zdroj: Vlastní zpracování, Rosstat (2018 c).

Za příčinu nezaměstnanosti je možné považovat i pohlaví absolventů vysokých škol. Jak vyplývá z tabulky č. 9, ženy jsou dvakrát náchylnější k nenalezení práce, nežli muži. Důvod je klasický – ženy většinou volí obory, kde je velmi problematické nalezení práce – například sociologie, psychologie, filosofie apod., kdežto zastoupení mužů na technických nebo IT oborech je téměř devadesátiprocentní. Dále je nutné poznamenat, že v Rusku stále převažuje tradiční uspořádání rodiny, ve které se žena zpravidla pečuje o rodinu a muž chodí do práce. Právě proto nezaměstnanost u žen není v ruské společnosti vnímána jako něco negativního.

Příčinou je i to, že absolventi v rámci své práce se učí pracovat se zastaralými technologiemi, které se již dávno nevyužívají v praxi. Dané tvrzení platí zejména pro inženýrské a technické obory. Ve výsledku firmy nemají zapotřebí zaměstnávat lidi se zastaralými znalostmi. Na druhou stranu technické obory se v současné době se těší velmi silné poptávce ze strany zaměstnavatelů, jelikož dochází k výraznému stárnutí zaměstnanců působících v daném směru (Ignatova, 2017).

Tabulka 10 Podíl nezaměstnaných absolventů v Petrohradu a Moskvě podle způsobu hrazení studia v letech 2014-2018 (v %)

	2014	2015	2016	2017	2018
Forma platby studia	2014	2015	2016	2017	2018
Plně stát	43,7	39,7	40,1	39,8	38,1
Plně student	10,7	11,8	12,5	14,1	13,4

Zdroj: Vlastní zpracování, Rosstat (2018 c).

Zajímavý pohled na nezaměstnanost přináší další tabulka č. 10. Jak je z ní zřejmé, v případě, že student sám platí za svůj studium, pravděpodobnost nalezení práce je daleko větší. Zde je nutné upozornit, že na rozdíl od České republiky, veřejné vysoké školy v Rusku mohou od uchazečů o studium vyžadovat při splnění určitých podmínek platby za studium. Pokud tedy student sám hradí svoje studium, přistupuje k tomu daleko zodpovědněji nežli student, který studoval zcela zdarma. U tohoto studenta je vypracována i větší „průbojnost“, která mu rozhodně pomáhá k nalezení práce. Pochopitelně celková suma u dvou řádků není sto procent, jelikož skupina studentů je rozdělena podle toho, jestli platí či neplatí za svůj studium. Tedy třeba skupina která hradí plně svůj studium činí 100 % a z toho v roce 2014 pouze 10,7 % bylo nezaměstnaných.

Podle specialisty z personální agentury Cornerstone problémem je i to, že absolventi velmi často mají červené diplomy, avšak nejsou schopni pořádně napsat svoje CV anebo zachovat se vhodným způsobem při pracovním pohovoru. Problém je podle ní na stráně moskevských a petrohradských vysokých škol, které nedávají vhodná doporučení o pracovním trhu. Dále specialista uvádí, že problémem je to, že na ruských vysokých školách se učí zejména teorie, nikoliv praxe (Gorelova, 2017). Ve výsledku tedy absolventi mají velké problémy s nalezením práce, jelikož zaměstnavatele vyžadují především praktické znalosti a pracovní návyky, nikoliv teorií.

Tabulka 11 Podíl absolventů vysokých škol Petrohradu a Moskvy ovládající jazyk vyžadovaný zaměstnavatelem v letech 2014-2018 (v %)

	2014	2015	2016	2017	2018
Znalost cizích jazyků-Moskva	10,1	12,1	11,9	12,5	11,6
Znalost cizích jazyků-Petrohrad	10,9	10,1	10	9,8	9,5

Zdroj: Vlastní zpracování, Rosstat (2018 c).

Rozhodně příčinou nezaměstnanosti absolventů vysokých škol je de facto neznalost cizích jazyků – jak je zřejmé z tabulky č. 11 pouze deset procent absolventů v obou městech umí cizí jazyk natolik, aby byli schopni jej využívat pro svou práci. Jedná se o zcela alarmující zjištění. Absolventi nejsou totiž schopni konkurovat již existujícím zaměstnancům z důvodu chybějící praxe, avšak by mohlo konkurovat lepší znalostí cizích jazyků. Přitom to se neděje. Je možné pochopit, že absolventi vysokých škol třeba v Sovětském svazu nemohli ovládat cizí jazyk z důvodu existence tak zvané železné opony, avšak v dnešní době rozvoje internetu se jedná o zcela překvapující zjištění (Leljuhina, 2017). Situace v Petrohradu je o něco lepší, důvodem je blízkost zahraničních zemí a možnost obyvatelům daného regionu cestovat do sousedního Finska za menších byrokratických překážek, nežli u obyvatelů zbytku Ruska.

Velice často zmiňovaným důvodem nezaměstnanosti je rigidita ruských pracovních zákonů, které nerespektují současnou situaci na trhu. Na druhou stranu je nutné říct, že se nejedná o problém Ruska, zde zákony nejsou natolik přísné a neregulují tolik oblastí pracovních vztahů, jak je tomu v zemích Jižní Evropy. Navíc autorka dané práce se domnívá, že rigidní zákony nejsou hlavní příčinou nezaměstnanosti mezi absolventy v Jižní Evropě. Důkazem slouží třeba britský pracovní právo, které je bezesporu jedním z benevolentnějších ve vztahu k zaměstnavateli, na druhou stranu ale i daná země se potýká s velkou nezaměstnaností absolventů vysokých škol.

5 Zhodnocení výsledků a diskuze

Celková situace s mírou nezaměstnaností je v Rusku relativně pozitivní – ta nepřevyšuje deseti procent. Nejnížší je nezaměstnanost v Moskvě, Petrohradu a průmyslových centrech země. Naopak nejvyšší je v kavkazských republikách, což je způsobeno růstem počtu obyvatel a nízkou ekonomickou úrovní daného regionu Ruska. Nejnížší procenta nezaměstnanosti je možné vyzorovat v Moskvě a Petrohradě a rovněž průmyslových oblastech země spojených s těžebním průmyslem (zejména sibiřských regionů). I naopak nezaměstnanost je problémem v případě kavkazských republik.

Na druhou stranu je nutné říct, že nezaměstnanost absolventů vysokých škol v zemi je opravdovým problémem, jejich míra nezaměstnanosti několikrát převyšuje celoruský průměr – 25 % je míra nezaměstnanosti mládeže, kdežto celková míra nezaměstnanosti se pohybuje na úrovni 5-6 %. Takže každý čtvrtý absolvent nemá možnost najít práci ve svém oboru. Nejhorší je situace s uměleckými, humanitními a ekonomickými obory. I naopak absolvent technické vysoké školy má téměř jisté zaměstnání. Přitom se jedná o zcela paradoxní situaci - počet lidí ucházejících o místo studenta na humanitních oborech někdy přesahuje deset osob, přitom vyhlídky na možnost zaměstnání jsou zcela minimální. U technických oborů je situace zcela jiná – zde naopak je daleko vyšší pravděpodobnost se dostat na vysokou školu a naprosto skvělé možnosti pro práci. Problémem je obsah a rozsah výuky, který je daleko složitější na technických oborech.

V současné době dochází k neefektivnímu využívání veřejných financí ve sféře vysokoškolského vzdělávání v zemi – stát vynakládá relativně velké peněžní prostředky na vysokoškolské vzdělání, přitom celá řada absolventů po dokončení vysoké školy má problémy s nalezením práce, což přivádí k dodatečným výdajům státu na podporu v nezaměstnanosti, rekvalifikaci apod. Ve výsledku stát vynakládá peníze zcela zbytečně.

Jak je zcela zřejmé, existuje velmi velký rozdíl mezi tím, co vnímají vysoké školy v zemi jako zásadní pro přípravu absolventů a tím, co vyžadují firmy. Ve výsledku vzniká disbalans mezi potřeby trhu a tím, na co připravují vysoké školy, což se následně odráží na nezaměstnanosti.

Je rovněž nutné uvést, že základem pro ruskou ekonomiku jsou těžební podniky, které pochopitelně mají potřebu v technicky vzdělaných lidech. Přitom nelze si všimnout, že jejich aktivita v propagaci vysokoškolského vzdělání v technickém směru je nějaká výrazná.

Problém u čerstvých absolventů je i se znalostí cizích jazyků, úroveň znalosti kterých je naprosto nízká. Přitom se jedná o 21. století, ve kterém je zcela bezproblémové nalezení studijních podkladů na internetu.

Věk absolventů hraje roli v rámci zhodnocení nezaměstnanosti, avšak je nutné říct, že s rostoucím věkem klesá nezaměstnanost, jelikož mládež se stává daleko zkušenější. Proto lze tvrdit, že nejohroženější je skupina vyloženě čerstvých absolventů.

Někdy i samotní mladí absolventi vysokých škol způsobují problémy s nalezením práce – například přehnanými mzdovými požadavky a nízkým zájmem o práci v regionech s nerozvinutou infrastrukturou – například Daleký Východ Ruska.

7 Závěr

V dnešní době nezaměstnanost není rozhodně problémem ruské ekonomiky. Je zřejmé, že země se nachází v současné době spíše v ekonomickém růstu, který se odráží na trhu práce v podobě velmi nízké nezaměstnanosti. Rozhodně není problémem najít odpovídající práci v zemi. Pochopitelně existují určité regionální rozdíly v nezaměstnanosti, avšak z celkového pohledu se nejedná o problém.

V rámci první části bakalářské práce byla pozornost zaměřena na vymezení teoretických předpokladů týkajících se zkoumané problematiky. Zde bylo poukázáno na teoretické aspekty nezaměstnanosti, její měření a dopad. Navíc v rámci dané části bakalářské práce se upozornilo i na absolventy na trhu práce včetně jejich odlišností a možného ohrožení z hlediska nezaměstnanosti.

Nezaměstnanost absolventů vysokých škol je ale rozhodně problémem v Rusku, zde míra nezaměstnanosti absolventů výrazně převyšuje obecnou míru nezaměstnanosti. V tom je možné shledat možný problém budoucnosti – nezaměstnaný absolvent vysoké školy je de facto ztrácenou generací.

Příčinou nezaměstnanosti jsou jednoznačně obory studia, u kterých je relativně problematické nalézt odpovídající zaměstnání, respektive se jedná o obory, kde mládež by nechtěla pracovat z důvodu nízké mzdy. V důsledku toho vzniká zcela paradoxní situace při které se na vysokoškolské vzdělávání vydávají velké peněžní prostředky, avšak stát později musí řešit problém s tím, že takto vzděláni lidé nemají možnost najít žádnou práci. Místo toho, aby absolventi šli pracovat podle své vystudované specializace, musejí pracovat jako prodavači, kurýry apod., což zřejmě nemůže nevyvolat důsledky sociálního charakteru.

Bohužel v současné době chybí jednoznačná politika vlády země zaměřena na propagaci technických oborů, po dokončení kterých je zaměstnání téměř jisté. Ve výsledku absolventi středních škol v Rusku jdou studovat na lehčí humanitní obory, po kterých nejsou schopni najít žádnou práci. Dalším problémem je chybějící vládní politika, která by řešila nezaměstnanost absolventů vysokých škol – v současné době existuje v zemi jenom politika zaměřena na podporu nezaměstnané mládeže.

Ve druhé části bakalářské práce proběhl vlastní rozbor vztahující se k nezaměstnanosti u absolventů vysokých škol v případě Moskvy a Petrohradu. V rámci vlastního rozboru se dospělo k jednoznačnému závěru, že Rusko, stejně jako i většina ostatních evropských zemí,

se potýká s problémem spojeným s nezaměstnaností mládeže. Nejhorší je situace v humanitních oborech, kde je téměř jisté, že absolvent se stane nezaměstnaným. Příčiny nezaměstnanosti jsou ale jak objektivní, tak i subjektivní. Mezi objektivní příčiny patří ekonomická krize, snaha zaměstnavatelů omezit výdaje spojené se zaměstnanci, nízká spolupráce vysokých škol a podniků, nízký zájem velkých ruských podniků o budoucí zaměstnance-studenty vysokých škol a korupce. K subjektivním příčinám patří přehnaná mzdová očekávání, snaha najít nejlépe placené pracovní místo, nikoliv obdržet praxi a pracovní zkušenosti, nízký zájem absolventů odcestovat do jiných částí země, kde jsou nabízeny vhodné pracovní příležitosti (zejména Sibiř a Daleký Východ).

Důsledky nezaměstnanosti čerstvých absolventů mají jak sociální, tak i ekonomické dopady. K sociálním dopadům patří ztráta důvěry v sebe, ztráta získaných znalostí, mládež se může kriminalizovat anebo být zdrojem občanských nepokojů. K ekonomickým dopadům patří zbytečné výdaje státu na vysokoškolské vzdělání i lidí, kteří nehodlají pracovat ve svém oboru a potřebují jenom vysokoškolský diplom, z toho vyplývající státní výdaje na podporu nezaměstnanosti a pokles HDP.

Nezaměstnanost v obou městech má jak shodné rysy, tak i určité odlišnosti. Shodným rysem je bezesporu nízký zájem zaměstnavatelů o absolventy humanitních oborů. Dále sem patří zbytečně velký počet univerzit a pokles vstupních požadavků pro absolventy středních škol ve snaze získat do nejvíce studentů pro studium. Mezi odlišnosti je nutné zmínit to, že v Moskvě je vytvářen daleko větší počet pracovních míst určených pro čerstvé absolventy, vedení Moskvy se snaží daleko lépe bojovat proti nezaměstnanosti u dané skupiny občanů. Na druhou stranu konkurence na pracovním trhu Petrohradu je daleko nižší.

Na základě výše uvedených argumentů je možné se domnívat, že cíl dané bakalářské práce – zhodnotit postavení absolventů vysokých škol na trhu práce v Ruské federaci, konkrétně v oblasti Petrohradu a Moskvy – je možné považovat za splněný.

Práce je určena pro čtenáře zajímající se o nezaměstnanost absolventů vysokých škol. Omezením práce je nízký počet statistických údajů, což vyplývá z nízké nebo dokonce žádné dostupnosti těchto údajů na oficiálních ruských statistických serverech. Předkládaná bakalářská práce může být rozšířena do dalších oborů – jako velmi vhodné se jeví například porovnání nezaměstnanosti mládeže v evropských městech – těch, které se potýkají s velkou nezaměstnaností (například Řecko nebo Španělsko) a těch, které daný problém dokázaly vyřešit (například Německo a Severní Evropa).

8 Seznam použitých zdrojů

1. BENEŠ, M. *Andragogika. 2.*, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2008. 135 s. ISBN 978-80-2472-5802.
 2. BUCHTOVÁ, B. ŠMAJS, J. BOLELOUCKÝ, Z. *Nezaměstnanost: 2., přepracované a aktualizované vydání.* Praha: Grada Publishing, 2013. 192 s. ISBN 978-80-247-4282-3.
 3. DOH CHULL SHIN, Rutkowski, C. Chong-Min Park. *The Quality of Life in Korea: Comparative and Dynamic Perspectives.* Houten: Springer Netherlands, 2003. 537 s. ISBN 978-1-4020-0947-1.
 4. GELVIN, J. *The Arab Uprisings: What Everyone Needs to Know.* New York: Oxford University Press, 2012. 185 s. ISBN 9780199891771.
 5. HOLMAN, R. *Makroekonomie.* Praha: C. H. Beck. 2010. 200 s. ISBN 80-7179-885-1.
 6. JUREČKA, V. *Makroekonomie. 2.*, aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2013. 352 s. ISBN 978-80-247-4386-8.
 7. KERKOVSKÝ, M. *Ekonomie pro strategické řízení. Teorie pro praxi.* Praha: C. H. Beck. 2004. 424 s. ISBN 978-80-7179-861-3.
 8. LASKER, G.E. *The Quality of Life: Systems Approaches.* Oxford: Pergamon, 2013. 606 s. ISBN 978-1483174235.
 9. MANKIW, G. *Economics.* London: Cengage Learning, 2017. 815 s. ISBN 978-1473725331.
 10. PALÁTKOVÁ, M. *Ekonomika turismu.* Praha: Grada Publishing, 2011. 205 s. ISBN 978-80-247-3748-5.
 11. ROJÍČEK, M. *Makroekonomická analýza - teorie a praxe.* Praha: Grada Publishing, 2016. 544 s. ISBN 978-80-247-5858-9.
 12. SCHWALBE, K. *Řízení projektů v IT.* Praha: Computer Press, 2011. 632 s. ISBN 978-8025-128824.
 13. SUNTUM, U. *The Invisible Hand: Economic Thought Yesterday and Today.* Berlin: Springer, 2005. 263 s. ISBN 978-3540204978.
 14. SVOBODOVÁ, D. *Profesní poradenství: vybrané kapitoly.* Praha: Grada Publishing, 2015. 160 s. ISBN 978-80-247-5092-7.
 15. ŠIKÝŘ, M. *Personalistika pro manažery a personalisty.* Praha: Grada Publishing, 2012. 208 s. ISBN 978-80-247-4151-2.
 16. ŽÁK, M. *Hospodářská politika.* Praha: C. H. Beck 1999. 271 s. ISBN 80-7179-237-3.
-
1. АККРЕДИТАЦИЈА В ОБРАЗОВАНИИ, ТРУДНОСТИ ТРУДОУСТРОЈСТВА. (Аккредитация в образовании, Трудности трудоустройства). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < http://www.akvobr.ru/trudnosti_trudoustroistva.html >.
 2. АКОПОВА, В. РАЗВИТИЕ REGIONALINOGO RYNKA TRUDA VYPUSKNIKOV ROSSIJSKIH VUZOV. (Акопова, В. РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО РЫНКА ТРУДА ВЫПУСКНИКОВ РОССИЙСКИХ ВУЗОВ). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < <https://www.scienceforum.ru/2013/142/2521> >.
 3. CARRER.RU, MOLODYE SPECIALISTY NA RYNKE TRUDA ROSSII. (Carrer.ru, Молодые специалисты на рынке труда России). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <<https://career.ru/article/19733> >.

4. CIHELKOVÁ, B. ABSOLVENTI IT A TECHNICKÝCH OBORŮ SI VYBÍRAJÍ. FIRMY JE LOVÍ UŽ NA ŠKOLÁCH. [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <http://byznys.lidovky.cz/absolventi-it-a-technicky-oboru-si-muzou-vybirat-firmy-je-lovi-uz-na-skolach-1h7-/firmy-trhy.aspx?c=A170321_113909_firmy-trhy_ELE>.
5. Český statistický úřad. Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – Metodika. [online]. [2018-06-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zam_vsps>
6. DOČKAL, J. Platy a zaměstnanost absolventů vysokých škol. [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <<https://flek.cz/clanky/hledam-praci/platy-a-nezamestnanost-absolventu-vysokych-skol-2013>>.
7. DUHÁŇ, Š. Úřady práce se zaměřují na nezaměstnané absolventy škol. [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < <http://www.cssz.cz/cz/casopis-narodni-pojisteni/archiv-vydanych-cisel/clanky/urady-prace-se-zameruji-na-nezamestnane-absolventy-skol.htm> >.
8. FEINBERG, A. RBC.ru. Cena ropy dlja bezdeficitnogo budzheta opustilas do minimuma za 12 let. (Цена нефти для бездефицитного бюджета опустилась до минимума за 12 лет). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <<https://www.rbc.ru/economics/02/10/2018/5bb23b549a79471eac66c735>>
9. FUTURE TODAY, MOSKOVSKIE VYPUSKNIKI NE OSTANUTSJA BEZ RABOTY. (Команда fut.ru, Московские выпускники не останутся без работы). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < <http://fut.ru/companies/fut/articles/395/> >.
10. GORELOVA, E. BEZRABOTNYH SREDI MOLODEZHI V ROSSII V 5 RAZ BOLISHE, CHEM SREDI 30–40-LETNIH. (Горелова, Е. Безработных среди молодежи в России в 5 раз больше, чем среди 30–40-летних). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < <https://www.vedomosti.ru/management/articles/2015/10/27/614577-bezrabotnih-molodezhi> >.
11. Grafton. Aktuální trendy na trhu práce - absolventi, musíte zabrat! [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < <https://www.grafton.cz/pro-uchazece/studenti-a-absolventi/aktualni-trendy-na-trhu-prace-absolventi-musite-zabrat> >.
12. HNÍKOVÁ, E. Které studium "vyrábí" nejvíc nezaměstnaných? Problémy mají architekti, stavebníci i horníci. [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < <https://ekonom.ihned.cz/c1-65169440-ktere-studium-vyrabi-nejvic-nezamestnanых-problemy-maji-architekti-stavebnici-i-hornici> >.
13. IGNATOVA, M. SOTRUDNIK HEADHUNTER — O PRICHINAH ROSTA BEZRABOTICY SREDI VYPUSKNIKOV VUZOV. (Игнатова, М. Сотрудник HeadHunter — о причинах роста безработицы среди выпускников вузов). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < <https://salt.zone/news/6341> >.
14. ILO. BEZRABOTICA SREDI MOLODEZHI. (КПРТ. Безработица среди молодежи). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_501611.pdf >.
15. KOUCKÝ, J. KOVAŘOVIC, J. Vysoké školy zvyšují zaměstnatelnost absolventů. [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < <https://vsmonitor.wordpress.com/2014/07/02/vysoke-skoly-zvysuji-zamestnatelnost-absolventu/> >.
16. KOUCKÝ, J. ZELENKA, M. Uplatnění absolventů vysokých škol na trhu práce. [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <<http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Absolventi%20Expertiza%200ct09.pdf>>.

17. LELJUHINA, E.A. BEZRABOTICA SREDI MOLODEZHÍ. (Лелюхина, Е.А. БЕЗРАБОТИЦА СРЕДИ МОЛОДЕЖИ). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <<http://economyar.narod.ru/leluhina.pdf>>.
18. LESENSKY.CZ, TISÍCE ABSOLVENTŮ AKTUÁLNĚ OPOUŠTÍ VYSOKÉ ŠKOLY. PROBLÉMY NA TRHU PRÁCE MAJÍ PŘEDEVŠÍM ŽENY. [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <<https://www.lesensky.cz/tisice-absolventu-aktualne-opousti-vysoke-skoly-problemy-na-trhu-prace-maji-predevsim-zeny/>>.
19. MGU. OCHEREDI ZA SPECIALISTOM. SOSTAVLEN REJTING VUZOV, VYPUSKNIKAM KOTORYH NE GROZIT BEZRABOTICA. (МГУ. Очередь за специалистом. Составлен рейтинг вузов, выпускникам которых не грозит безработица). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <http://www.msu.ru/press/federalpress/ochedred_za_spetsialistom_sostavlen_reyting_vuzov_vypusknikam_kotorykh_ne_grozit_bezrabortitsa.html>.
20. MINISTERSTVO OBRAZOVANIJA RF. INFOGRAFIKA. (Министерство Образования РФ. Инфографика). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <http://vo.graduate.edu.ru/booklet#/?year=2015&year_monitoring=2016&board=8>.
21. MINISTERSTVO OBRAZOVANIJA RF. REESTR OKRUGOV. (Министерство Образования РФ. Реестр округов). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <<http://vo.graduate.edu.ru/registry#/?year=2015&slice=4&board=1>>.
22. MINISTERSTVO OBRAZOVANIJA RF. REESTR REGIONOV. (Министерство Образования РФ. Реестр регионов). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <<http://vo.graduate.edu.ru/registry#/?year=2015&slice=6>>.
23. Ministerstvo práce a sociální péče Ruska. [online]. [2018-12-10]. Dostupné: <<https://rosmintrud.ru/ministry/about/>>.
24. MOTOVILOVA, T. U MENJA RASTUT GODA. A RABOTAT' MNE KUDA? (Мотовилова, Т. У меня растут года. А работать мне куда?). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <<http://ploshadtruda.ru/2018/04/04/%D1%80%D1%8B%D0%BD%D0%BE%D0%BA-%D1%82%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%B0/%D1%83-%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%8F-%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%83%D1%82-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0-%D0%B0-%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C-%D0%BC%D0%BD%D0%B5-%D0%BA%D1%83%D0%B4%D0%B0>>.
25. MPSV. Výdaje na státní politiku zaměstnanosti. [online]. [2019-02-14]. Dostupné: <<https://portal.mpsv.cz/sz/stat/vydaje>>
26. NOGOVICYNA, N. POTAPOVA, V. PROBLEMA BEZRABOTICY SREDI MOLODEZHÍ V SOVREMENNOJ ROSSII. (Ноговицына, Н. Потапова, В. Проблема безработицы среди молодежи в современной России). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <<https://e-koncept.ru/2015/95348.htm>>.
27. OBSHNESTVENNOE TELEVIDENIE ROSSII, BEZRABOTICA SREDI VYPUSKNIKOV VUZOV UVELICHILASI V DVA RAZA. (Общественное телевидение России, Безработица среди выпускников вузов увеличилась в два раза). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <<https://otr-online.ru/news/bezrabortitsa-sredi-vipusknikov-67212.html>>.
28. Oficiální informační portál vlády Ruska. [online]. [2019-03-14]. Dostupné: <http://www.pravo.gov.ru/proxy/ips/?doc_itself=&nd=102467148&page=1&rdk=0&int>

- elsearch=%E3%F0%E0%E6%E4%E0%ED%F1%EA%E8%E9+%EA%EE%E4%E5%EA%F1+%F0%EE%F1%F1%E8%E9%F1%EA%EE%E9+%F4%E5%E4%E5%F0%E0%F6%E8%E8++&link_id=16#I0>.
29. PERSONAL PRESTIZH RF. PUTI PREODOLENIJA BEZRABOTICY SREDI MOLODJOZHI. (Персонал престиж РФ. Пути преодоления безработицы среди молодёжи). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < <http://xn----7sbocflsoiiggghiq.xn--p1ai/puti-preodoleniya-bezrobotitsy-sredi-molodezhi/> >.
 30. RESCUE. MOLODEZHNAJA BEZRABOTICA: SOVREMENNYE TRENDY I POSLEDSTVIJA. (ИЭСКР. Молодежная безработица: современные тренды и последствия). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <<http://mirperemen.net/2016/09/molodezhnaya-bezrobotica-sovremennye-trendy-i-posledstviya/> >.
 31. ROSTAT
 - a. ROSSTAT. Metodologija. [online]. [2018-12-10]. Dostupné: <http://www.gks.ru/free_doc/new_site/population/trud/pr445-17.pdf>.
 - b. ROSSTAT. Trudovye resursy. [online]. [2019-03-14]. Dostupné: <http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/wages/about_force/#>
 - c. ROSSTAT. Rynok truda [online]. [2019-03-14]. Dostupné: <http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/wages/>
 32. SALTANOVA, S. CHTO RABOTODATELI ZHDUT OT VYPUSKNIKOV VUZOV. (Салтанова, С. Что работодатели ждут от выпускников вузов). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < <https://iq.hse.ru/news/188111459.html> >.
 33. SAMARIN, E. V MOSKVE BUDET REALIZOVANA INICIATIVA ER O SOZDANII CENTRA ZANJATOSTI MOLODJOZHI. (Самарин, Е. В Москве будет реализована инициатива ЕР о создании центра занятости молодёжи). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < <https://www.mos.ru/news/item/11199073/> >.
 34. SIGIDA, A. S DIPLOMOM JURISTA - V DVORNIKI? (Сигида, А. С ДИПЛОМОМ ЮРИСТА - В ДВОРНИКИ?). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: <<https://mirnov.ru/obshchestvo/obrazovanie/s-diplomom-yurista-v-dvorniki.html> >.
 35. SOCIALINAJA RABOTA, BEZRABOTICA V MOLODEZHNOJ SREDE. (Социальная работа, Безработица в молодежной среде). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < <http://soc-work.ru/article/815> >.
 36. SOLODJANKINA, L. PROBLEMY ZANJATOSTI I BEZRABOTICY VYPUSKNIKOV UCHEBNYH ZAVEDENIJ PO UROVNJAM OBRAZOVANJA. (Солодянкина, Л. ПРОБЛЕМЫ ЗАНЯТОСТИ И БЕЗРАБОТИЦЫ ВЫПУСКНИКОВ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ ПО УРОВНЯМ ОБРАЗОВАНИЯ). [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < <https://sibac.info/studconf/econom/xxvii/40322> >.
 37. Tkačenko, K. Absolventi nejsou připraveni pracovat. Nestačí nárokům zaměstnavatelů. [online]. [2018-09-14]. Dostupné: < <http://www.studenta.cz/absolventi-nejsou-pripraveni-pracovat-nestaci-narokum-zamestnavatelu/magazin/article/1952> >.